

JURISTEN

NR 2 / 2019

MAGASINET JURISTKONTAKT

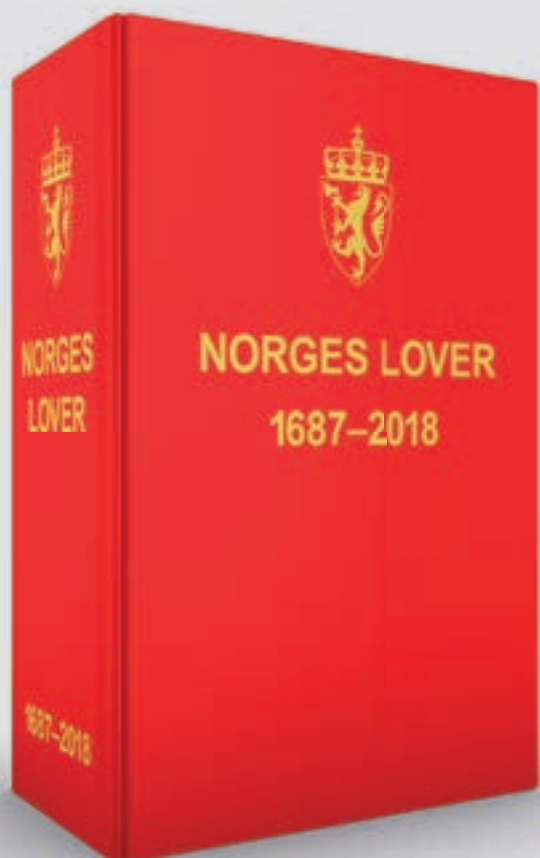
WWW.JURISTEN.NO

Balanserer lover og piruetter

Fersk i arbeidslivet // Norges eneste dispasjør // Sikkerhetsjuristene
Triatlon og yoga på CVen // Retningslinjer mot trakassering

NORGES LOVER 1687–2018

Den aller siste trykte utgaven av *Norges Lover*!

Norges Lover omfatter samtlige norske lover som har alminnelig praktisk betydning. Utfyllende registre og krysshenvisninger bidrar til å gjøre boken brukervennlig. Ajourført per januar 2019.

HOVEDUTGAVE:

ISBN	978-82-450-2679-5
PRIS	999,- INKL. MVA.

FINGERMERKER TIL NORGES LOVER:

ISBN	978-82-450-2681-8
PRIS	69,- INKL. MVA.

SÆRTRYKK AV ENKELTLOVER

Fagbokforlaget utgir særtrykk av enkeltlover fra *Norges Lover* i samarbeid med Lovsamlingsfondet, Det juridiske fakultet, UiO og Lovdata.

Disse særtrykkene er de eneste enkeltlovene på markedet som inneholder både faglige og historiske noter.

FAGBOKFORLAGET

fagbokforlaget.no

arbeidsrett.no

Prøv gratis i 30 dager!

På arbeidsrett.no får du oppdaterte og detaljerte lovkommentarer på arbeidsrettens område. Kommentarene er skrevet av over 40 jurister med ekspertise på hvert sitt fagfelt.

Nå også tilpasset mobil og nettbrett.

Besøk arbeidsrett.no for å tegne prøveabonnement.

Innhold

- 6 Camilla Gjersem
- 12 Siden sist
- 14 Medbestemmelse
- 16 Sikkerhetsjuristene
- 20 Ola Johan Settem
- 21 ELSA
- 22 #metoo og retningslinjer
- 25 Påtalejurister samles
- 26 Fersk i arbeidslivet
- 31 Rettssikkerhet i kommunene
- 32 Salæroppgaver
- 33 Effektivisering av straffesaker
- 34 Norges eneste dispasjør
- 38 Sofie Rosvoll
- 39 Ny tingrett
- 40 Karl-Axel Bauer
- 42 Birken eller yoga?
- 44 Tonje Sandal
- 48 Jussbuss kommenterer
- 49 Sikkerhet i tinghuset
- 50 Arbeidslivet
- 55 Håvard Holm mener
- 56 Meninger
- 58 Nytt om navn

6

Balansekunstneren

Camilla Gjersem balanserer studier og toppidrett.

16

Vokter nasjonale verdier

Møt juristene i Sivil klareringsmyndighet.

26

Ny i arbeidslivet

Nyutdannede jurister forteller om overgangen fra studieliv til arbeidsliv.

34

Dispasjøren

Bjørn Slaatten er Norges eneste dispasjør.

44

Bak murene

Tonje Sandal vokter rettssikkerheten bak murene.

// Noen av rådmennene uttrykker også at kommunen har mangler knyttet til kvalitetssystem og internkontroll samt at administrasjonen ofte «leker hobbyjurister»

Håvard Holm, side 31

JURIST
FORBUNDET

Forsikring

Foto: 123rf.com/stock-photo

Nyhet 2019 – Juristforbundets innboforsikring dekker skjeggkre

Som medlem i Juristforbundet får du en av markedets beste innboforsikringer til svært gunstig medlemspris. Vår innboforsikring dekker flere typer skader og har høyere beløpsgrenser for erstatning enn mange andre innboforsikringer.

Velg mellom fire alternative forsikringssummer (pris per år):

Forsikringssum	Sone 1	Sone 2	Sone 3
kr 500 000	846	746	583
kr 1 500 000	1 333	1 180	991
kr 2 500 000	1 499	1 326	1 114
kr 6 000 000	3 364	3 364	2 942

Sone 1: Oslo

Sone 2: Asker, Bærum, Oppegård, Ski, Nesodden, Nittedal, Skedsmo, Lørenskog
Drammen, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø

Sone 3: Landet forøvrig

Betal mindre
for mer – bytt til
Juristforbundets
innboforsikring

Telefon: 23 11 33 11 | forsikring@juristforbundetforsikring.no | www.juristforbundet.no/forsikring

Jobbovergangen

Du møter opp første dag på jobb i splitter nytt antrekk, og med store forventninger til hvordan den nye hverdagen kommer til å bli, heter det i saken i denne utgaven om ferske jurister som nettopp har begynt i sin første jobb. Å komme inn i et etablert miljø og tilpasse seg en intern sjargong kan være en av de første utfordringene. Som nyutdannet lurer man også på hva som forventes. Hva som er god nok produksjon eller tilstrekkelig effektivitet.

Jenny Torbjørnson Mo og Elisabeth Thoresen forteller om overgangen fra studielivet til arbeidslivet og om alt det andre enn selve jusen en da skal lære. Den praktiske arbeidshverdagen er nok noe en blir lite forberedt på under studiet. – Når jeg ser tilbake skulle jeg ønske at studiet var noe mer praksisorientert. Det var for eksempel lite fokus på muntlige presentasjoner og prosedyre, sier Mo. Og de er enige om at den store forskjellen fra studietida er at de i jobben gjør noe som også betyr mye for andre enn dem selv: – Dropper du lesesalen en dag går det bare ut over deg selv. Du har et helt annet ansvar i arbeidslivet.

Overgangen fra studielivet til arbeidslivet kan være stor. Men skal vi tro de som forsker på fremtidens arbeidsliv slutter ikke de utfordrende overgangene etter at man har kommet seg ut i jobb. Juristforbundets president Håvard Holm skriver i denne utgaven om endringer som følge av digitalisering, roboter, automatisering, kunstig intelligens og lærende datamaskiner.

En rapport fra Juristforbundets danske søsterorganisasjon Djøf, sier at 15 prosent av juristoppgavene kan automatiseres allerede i dag. Og en annen rapport, som tar for seg fremtidens kompetansebehov, peker på at det blir

viktig med «individuell tilpasningsdyktighet, evne og vilje til å proaktivt tilegne seg nye ferdigheter og kunnskaper etter behov». Håvard Holm forteller at Juristforbundet følger med på denne utviklingen for å kunne tilby de tilbudene og tjenestene arbeidstakere vil etterspørre i nær fremtid. Endringer og overganger kan bli noe som følger oss gjennom hele yrkeslivet i langt større grad enn i dag. Det betyr at yrkesorganisasjonene må tenke nytt. De ferske juristene vi har fulgt i sin første jobb kan komme til å oppleve mange overganger i løpet av karrieren.

Retningslinjer etter metoo

I Juristforbundets undersøkelse av seksuell trakassering blant jusstuderenter, svarer over 17 % av studentene at de har opplevd slik trakassering. Undersøkelsen viser at den mest vanlige kilden for seksuell trakassering er medstudenter. Deretter kommer kollega i firma der studentene jobbet, advokat eller partner i advokatfirma og ledere eller person med verv i studentforening.

Ved fakultetene er det nå laget felles retningslinjer mot trakassering. Disse tar for seg også annet enn seksuell trakassering. «Alle skal avstå fra handlinger eller uttalelser som oppfattes som angrep på studentens verdighet», heter det. «All språkbruk og formidling av holdninger skal samsvare med studenters krav på respekt og vern av personlige integritet. Videre kreves et bevisst forhold til kjønn, etnisk tilhørighet, alder, livssyn, seksuell legning, livssituasjon o.l.», er et annet punkt. Les om retningslinjene, som kan skape diskusjoner på fakultetene, lenger bak i denne utgaven.

Ole-Martin Gangnes
redaktør

Redaktør
Ole-Martin Gangnes
omg@juristen.no

Annonseansvarlig
Per-Olav Leth – 07 Media
perolav@07.no
Tlf.: +47 918 16 012

Journalist
Tore Letvik
tl@juristen.no

Design / layout
Inge Martinsen – 07 Media
inge.martinsen@07.no

Journalist
Tuva Bønke Grønning
tbg@juristen.no

Tips redaksjonen
redaksjonen@juristen.no
mob. 48 24 83 52

Ved adresseendring

Logg inn med ditt medlemsnummer på juristforbundet.no for å endre.
Andre – send ny adresse til medlem@juristforbundet.no

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere eller forkorte innlegg.

Juristen arbeider etter redaktørplakaten og er en del av

Forsidefoto

Martin Stamnes

Teknisk produksjon

07 Media – 07.no

Innsendt stoff til neste nummer må være redaksjonen i hende innen 23. april 2019.

Redaksjonen avsluttet
5. mars 2019.

Utgiver

JURISTFORBUNDET

– I eksamenstiden
trener jeg bare én til
to ganger om dagen

Åtte år gammel prøvde norgemester
Camilla Gjersem forsiktig ut kunstisbanen
for første gang. Ett år senere begynte
hardsatsinga. Nå satser hun både
på isen og lesesalen.

Tekst: Tuva Bønke Grønning

Hun hadde bare hørt ordet, kanskje sett litt på TV, men visste likevel ikke helt hva kunsthopp var da hun og tvillingsøsteren meldte seg på og troppet opp i ishallen hjemme på Raufoss.

Det ble mye knall og fall, men piruettene satt stadig bedre. Camilla Gjersem visste at hun ikke hadde noen tid å miste: i landene hvor mange av de beste kunsthoppere kommer fra begynner gjerne hardtreningen og konkurransene fra barna er rundt seks år gamle.

Da tvillingene fylte ni fikk de en russisk trener som så potensialet, og de gikk raskt fra en trening i uka til daglige økter. Et år senere var de så oppslukt at de begynte å droppe skolen for å trene. Det ble ikke godt mottatt, og mor og far bestemte seg for å se på hvordan de kunne tilrettelegge for døtrenes drøm: å nå verdenstoppen i kunsthopp.

– Da jeg var 11 år kom jeg med på landslaget, men fikk ikke konkurrere på høyere nivå før jeg ble 13 på grunn av barneidrettsbestemmelsene, forteller Gjersem.

Barneidrettsbestemmelser

Siden 2015 har Gjersem balansert jusstudier ved Universitetet i Oslo og toppidrett. En av grunnene til at hun tidlig tenkte på å studere jus var et engasjement rundt barneidrettsbestemmelsene og antidopingarbeid.

En del av landene hun konkurrerer mot i internasjonale konkurranser driver det Gjersem kaller «rovdraft på barn». Mange får spiseforstyrrelser og får en kort karriere i idretten. I tillegg vil få jobbe innenfor kunsthopp når de selv gir seg tidlig som utøvere, forteller Gjersem.

– Selv om barneidrettsbestemmelsene er laget for å hindre slike ting og beskytte barna, mener jeg vi må ta diskusjonen om hvordan vi kan bli bedre. Vi vil ikke ha det slik som i en del andre land, men jeg mener det er mulig å spesialisere tidligere på en forsvarlig måte, sier hun.

Hun mener bestemmelsene hindrer og bremser barn som elsker idretten og selv ønsker å satse.

– Det er ikke nødvendigvis slik at trening og satsing oppfattes som et slit av barna og at det står foreldre eller trenere bak som tvinger dem. Det vet jeg, for jeg har vært der selv.

Ikke uten hode

Gjersem synes det er steile fronter når temaet debatteres. Hun mener gode trenere med riktig kompetanse er en forutsetning for at det skal fungere.

– Det snakkes mye om å ikke legge prestasjonspress på barna, men er det barna eller foreldrene som ikke tåler å ikke havne på førsteplass? Spør hun.

– Å spesialisere seg tidlig betyr ikke at man skal trene uten hode. Det er klart det er viktig å fokusere på det lekne og morsomme med idretten, men man kan også terpe på detaljer og konkurrere ved siden av om det er noe barna selv ønsker.

Små barn med store beundrende øyne i utkanten av skøytebanen er ikke uvanlig når Gjersem svinger seg på isen. Ofte kommer de samme spørsmålene: Hvordan ble du så god? Kan jeg bli så god?

– Det harde svaret er jo at man må begynne tidlig. Kunsthopp er utrolig gøy, men det er også mye jobb. Du kan ikke kjøpe deg en dobbel axel, sier Gjersem.

Norgesmester for femte gang

Tidligere i vinter ble den nå 25 år gamle kunsthopperen norgesmester for femte gang. Kunsthoppesongen varer fra september til april og har gjort at jusstudenten foreløpig har konsentrert seg om å ta eksamener på våren.

De siste månedene har hun konkurrert i Finland, Hviterussland, Latvia, Bulgaria, Sverige, Nederland og Sibir. Under den ene konkurransen i Hviterussland tok hun bronse og satte personlig beste.

Hun deltok i EM for tredje gang i januar og nå nærmer det seg siste mulighet for å kvalifisere seg til VM i Japan.

– Nå har de satt opp kravene, akkurat idet jeg hadde klart de forrige

kravene. Men det er ikke noe å gråte over, jeg må bare gjøre så godt jeg kan.

Gjersem beskriver seg selv som «gammel» i idretten og tar derfor en sesong om gangen, men gruer seg til den dagen hun må legge skøytebane på hylla. Likevel er hun glad hun har «funnet» jusen, en lidenskap hun gleder seg til å dykke helt ned i når skøytekarrieren en dag er over.

– Jeg er så interessert i jusen at jeg føler meg trygg på at jeg ikke mister hele min identitet den dagen toppidrettslivet er over, sier hun.

// Det er klart det
er uvant for meg
å sitte stille

Planlegging og strukturering

Selv om kunsthøyskolen og jusen kan virke som to totalt forskjellige verdener, er Gjersem sikker på at alle årene på isen har gitt henne egenskaper og ferdigheter som hun vil ha nytte av den dagen hun står med en ferdig jusgrad i hånda og er klar for arbeidslivet.

– Jeg legger lista høyt og stiller strenge krav til meg selv. Jeg er vant til motgang og gir ikke opp så lett. Det har jeg fått inn under huden med idretten, og det tar jeg nok med meg i alt jeg gjør.

Både som kunsthøyskole og som jusstudent er hun opptatt av å planlegge og å jobbe strukturert. I en tett pakket hverdag er det ikke rom for skippertak. Som idrettsutøver er også restitusjonen et viktig aspekt. Å klare å koble helt av og hvile, men være helt tilstede når hun er «på» er avgjørende for resultatene, forteller Gjersem.

– Jeg håper og tror at merittene mine sier noe om hvilke egenskaper jeg har som person. Idretten har gitt meg engasjement, struktur og evne til

å ta vare på mental helse og takle motgang og stress.

Idrettsjus

Den sprudlende jusstudenten ser ut til å ha like mye energi utenfor skøytebanen som på, og skravler iver med stort engasjement om alt fra kaffe til legalitetsprinsippet.

– Jeg har nok lett for å engasjere meg i ting. Da vi nylig hadde en semesteroppgave om legalitetsprinsippet storkoste jeg meg med å dykke ned i det. Jeg trives rett og

Camilla Gjersem var ikke gammel da hun prøvde skøyter for første gang. I begynnelsen ble det mange knall og fall, men etter hvert satt piruettene og de høye hoppene. (Foto: privat / Espen Hildrup)

slett med å fokusere veldig på arbeidsoppgavene.

Akkurat hva hun ønsker å bruke jusen til når hun er ferdig er ikke Gjersem helt sikker på ennå. Men hun er på jakt etter noe som gir noe av den samme mestringsfølelsen som kunstløp gir henne.

– Det er litt vanskelig å vite når jeg nesten synes alle fagene er like spennende, ler hun.

At hun vil ha en fot innenfor idretten når hun selv ikke lenger er utøver er hun imidlertid klar på.

– Jeg ønsker å spesialisere meg innenfor et fagfelt, men kan også tenkte meg å drive med idrettsjus og antidopingarbeid ved siden av. Og så vil jeg nok ha en fot innenfor kunstløp i en eller annen form, om det er som verv i Skøyteforbundet eller noe annet, tror hun.

Dyr satsing

25-åringen tar også trenerkurs for å kunne jobbe som trener og koreograf. Skøyteforbundet betaler for internasjonale konkurranser og Gjersem blir sponset av advokatfirmaet Thommessen. Likevel er det vanskelig for en norsk kunstløper å finne nok midler til å satse.

Da Camilla Gjersem mistet faren brått i 2017 skulle hun i tillegg til å takle sorgen balansere kunstløpssatsing og jusstudier samtidig som hun måtte ta seg av dødsboet og hadde

mistet store deler av skøytefinansieringen som faren hadde stått for.

– Det var utrolig tøft. Jeg måtte ta et skritt tilbake og virkelig samle meg. Også da fikk jeg bruk for noe av det aller viktigste idretten har gitt meg; evnen til å se når det er for mye og vite når jeg skal hvile i stedet for å pushe på, forteller hun.

Etter hvert begynte Gjersem å se på hvordan hun kunne fortsette kunstløpdrømmen. Hun begynte blant annet å lage sine egne løp.

– Da sparer jeg 20.000 per løp på koreografi. Jeg klarer å holde meg på

det nivået jeg er i dag, men skulle jeg virkelig satset hardt mot verdenstoppen måtte jeg hatt mer penger. Dessverre, sier hun, men legger til:

– Jeg er virkelig fornøyd med hva jeg har oppnådd. Jeg får reise rundt og konkurrere internasjonalt i en idrett med utrolig mange dyktige utøvere.

Stillesitting på lesesal

Da belastningsskader satte Camilla Gjersem ut av spill nesten hele sesongen i 2016 var jusen god å ha. Hun så nye muligheter og etablerte nye vennskap, som for første gang siden barndommen ikke oppstod på idrettsbanen.

– Kunstløp er en individuell konkurranse, men miljøet er godt og vi støtter og pushe hverandre. Det var utrolig deilig å oppleve noe av det samme på studiet, sier hun.

For en som har trent tre ganger om dagen i over ti år kan imidlertid lange dager på lesesalen være en utfordring.

– Det er klart det er uvant for meg å sitte stille. Når jeg trapper opp til eksamen trener jeg bare en til to ganger om dagen, og det merker jeg godt, ler hun.

– Så selv om jeg på mange måter gleder meg til å studere og etter hvert jobbe med jus på heltid er det også litt skummelt. Jeg har trent hver eneste dag siden jeg var ni år, og kunstløp har vært hele livet mitt.

Camilla (t.v.) sammen med tvillingsøsteren Anne Line under en konkurranse i Riga.

BYGG KOMPETANSE MED

E-KURS FRA JUS

Med e-kurs fra JUS får du videoforedrag med tilhørende kursdokumentasjon. Vi tilbyr et stort utvalg av e-kurs innenfor ulike rettsområder.

Slik tar du e-kurs hos JUS

1. Meld deg på kurset på vanlig måte på jus.no
2. Se kurset når du vil, på mobil, nettbrett, PC eller Mac
3. Du kan ta pauser underveis og fortsette der du slapp
4. Ved gjennomføring får du automatisk kursbevis og registrerte etterutdanningstimer

Et lite utvalg:

Offentleglova

Innføringskurs / 2 juridiske timer

Tariffavtaletolkning

Innføringskurs / 1 juridisk time

Aktørportalen og digitalisering av rettssaksarbeidet

Innføringskurs / 2 ikke-juridiske timer

Tale eller tie

Innføringskurs / 1 juridisk time

Krever kvalifiserte tolker i nytt lovforslag

– God kommunikasjon er avgjørende for å gi personer med manglende norskkunnskap bedre rettssikkerhet, riktig helsebehandling og god oppfølging hos offentlige myndigheter. Når det er behov for tolk, er det viktig at tolken er kvalifisert. Nå foreslår vi en egen lov som skal regulere bruken av tolk, sier kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner.

I dag finnes det ikke noen lov som samler bestemmelser om tolking i offentlig sektor.

– Flere offentlige instanser melder om utfordringer ved bruk av tolk. I barnevernet er det eksempler på feiltolking i samtaler, brudd på taushetsplikt og at tolken er inhabil. Helsepersonell melder om foreldre som ikke får forklart hvorfor barnet deres døde på sykehuset, og utfordringer med å oversette hva pasienten sier, sier Sanner. Lovforslaget sendes nå på høring, med høringsfrist 7. juni 2019.

Digitalt grenseforvar

– Fare for nedkjølende effekt for journalisters kildetilfang

Journalistlaget mener forslaget om digitalt grenseforvar er i strid med menneskerettighetenes krav til vern av anonyme kilder. – Et slikt overvåkingssystem vil utvilsomt gi journalister vanskeligere arbeidsvilkår. Vår hovedinnvending er at det mangler tilstrekkelige kontrollmekanismer mot misbruk og vilkårlighet av fortrolig kommunikasjon mellom journalist og kilde, sier advokat Ina Lindahl Nyrud i Journalistlaget. – Det må innføres en

ordning med forhåndsgodkjenning av domstolen, før forslaget kan vedtas, sier hun.

– Det kan i sin ytterste konsekvens virke kvelende på et levende demokrati. Forslaget bærer ikke preg av å ta faren for en nedkjølende effekt knyttet til journalisters kildetilfang på alvor. Det vil kunne føre til at alle dem som sitter på informasjon de mener bør ut, ikke lenger vil tørre å ta kontakt med journalister, sier advokat Ina Lindahl Nyrud.

Fortsetter som leder av Rikslønnsnemnda

Sorenskriver Liv Synnøve Taraldsrud fortsetter som leder av rikslønnsnemnda for perioden 1. mars 2019 –28. februar 2022. I tillegg til Taraldsrud er seniorforsker Erling Barth gjenoppnevnt som nøytralt medlem. Dr. juris. Gøril Bjerkan er oppnevnt som det tredje nøytrale medlemmet i nemnda.

Struper utslipp fra cruiseskip

Sjøfartsdirektoratet fastsetter på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet strengere krav til skip i verdensarvfjordene. Dette skal redusere den lokale forurensingen i disse fjordene på Vestlandet. – Det nye regelverket bidrar til å redusere miljøskadene fra cruiseskip i norske farvann. Sjøfartsdirektoratet utreder nå på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet mulighetene for en utvidelse av disse kravene til skip også i andre norske fjorder, sier klima- og miljøminister Ola Elvestuen. – Vi vil også om kort tid legge frem en handlingsplan for grønn skipsfart, sier Elvestuen.

Glad for at særdomstoler droppes

– Vi er svært tilfreds med at regjeringen har fulgt anbefalingen i vår høringsuttalelse, sier leder av Dommerforeningen. Regjeringen har besluttet hvordan særdomstolsutvalgets forslag skal følges opp: Fylkesnemndene skal bestå som det forvaltningsorgan som fatter vedtak i barnevernssakene.

Lovbestemte obligatoriske kompetansekrav for dommere innføres ikke.

For å styrke fagkompetansen, skal det arbeides videre med å samle foreldretvistene og rettslig overprøving av barnevernssakene i noen tingretter.

– Regjeringen følger Dommerforeningens høringsuttalelse og vi er glad for at særdomstolsutvalgets forslag blir skrinlagt, sier Dommerforeningens leder, lagdommer Wiggo Storhaug Larssen.

50 år siden

«Flere byer på over 30 000 innbyggere har ligningskontorer uten en eneste jurist»

(Juristmangel i ligningsetaten)

40 år siden

«Fra januar i år er alle dokumenter som er mottatt til tinglysning ved Strømmen sorenskriverembete, blitt tinglyst ved hjelp av EDB.»

(Prøveprosjekt i Strømmen)

30 år siden

«Jeg er ikke noe for å lage en ny grunnlov i moderne sprogdrakt.»

(Tidligere stortingspresident Guttorm Hansen ved Grunnlovens 175-års jubileum)

20 år siden

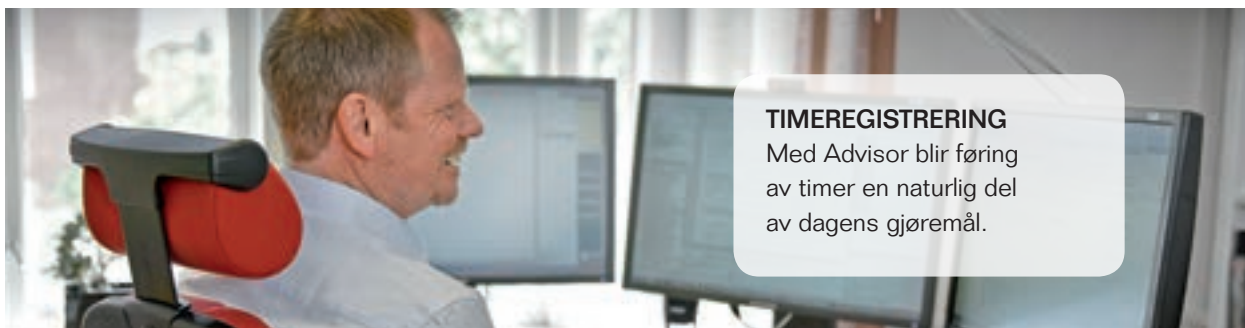
«Han har vært med på å arrangere juridiske vinterleker og er engasjert i årets Quart-festival. I fjor kom han tilbake etter et års jordomseiling.»

(Nyvalgt studentleder Morten Andreassen)

En dommer skal ikke slå neven i bordet

Tilsynsutvalget for dommere har konkludert med at en jordskiftedommer handlet i strid med god dommerskikk og at det er grunnlag for å reagere med kritikk. Dommerens reaksjon kom i en sak som ble behandlet av jordskiftedommeren og to skjønnsmedlemmer, en kvinne og en mann. Kvinnen fortalte i sin klage at hun ikke kunne være enig i en erstatningsfastsettelse og at det da oppsto «en ubehagelig stemning». Det skal imidlertid ha tilspisset seg ytterligere etter at dommeren gikk ut for å kopiere avgjørelsen. I tilsynsutvalgets vedtak står følgende referert: «Da han kom tilbake, ytret hun at hun fremdeles

var uenig i godtgjørelsen. Da slo dommeren knyttneven i bordet og sa «nå er det nok – det er for seint». Avgjørelsen ble deretter sendt rundt bordet for signering, og – i følge kvinnen – signerte hun «med skjelven hånd og dårlig følelse i kroppen». Tilsynsutvalget skriver i sitt vedtak at «Rettens leder har et særlig ansvar for å tilse at skjønnsmedlemmer / meddommere blir behandlet med respekt og har full anledning til å stemme i samsvar med sitt syn(...) En dommer skal heller ikke slå neven i bordet, verken for å markere at et spørsmål er ferdig debattert eller av andre grunner»

TIMEREGISTRERING

Med Advisor blir føring av timer en naturlig del av dagens gjøremål.

advisor

telefon: 33 48 43 00 • helpdesk@advisor.no • www.advisor.no

Medbestemmelse i staten

– Beslutninger tas ikke best i et ekkokammer

Arbeidsgiverrådet i staten hardratt i gang debatt om de ansattes rett til medbestemmelse. – Det er ikke mindre involvering og forankring som er medisinen for offentlig sektor, mener leder av Juristforbundet – Stat.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Medbestemmelse og styringsrett var tema for Akademikernes vinterkonferanse i februar.

Blant spørsmålene som ble stilt var: Hvordan bør de tillitsvalgte bruke stemmen sin for å skape gode løsnings- og trygge arbeidsplasser? Snakker arbeidsgiver og de ansattes representanter om de viktigste tingene? Går det grense for hva de ansatte skal mene noe om? Et bakteppe for konferansen var at Hovedavtalen i staten skal reforhandles dette året. Avtalen er en viktig ramme for medbestemmelse.

Nå utfordres dagens regler for medbestemmelse. Arbeidsgiverrådet i staten stiller spørsmål ved om dagens avtale er et hensiktsmessig verktøy for å møte nye krav og har dratt i gang

debatt om medbestemmelse ute i virksomhetene.

Problemstillingene kan komme til å skape heftige diskusjoner under reforhandlingen av hovedavtalen for statsansatte.

// **Et av arbeidsgivers viktigste verktøy for å møte utfordringene er interne organisasjonsendringer**

– Problematisk å dele?

Arbeidsgiverrådet har utarbeidet tre «diskusjonsnotater» om medbestemmelse. Under temaet «likeverdige parter» skriver rådet:

«Hensikten er få klarlagt hva denne likeverdigheten innebærer for statlige virksomheter. Er det for eksempel problematisk for en virksomhetsleder på enkelte områder å måtte dele beslutningsmyndighet med noen som ikke har ansvar for virksomhetens leveranser?».

«Er det riktig at arbeidsgiver må dele beslutningsmyndigheten med en motpart som ikke har det samme

ansvaret for driften og utviklingen av virksomheten?»

Forskjell mellom drøftinger og forhandlinger er også et tema i diskusjonsnotatene.

«Det er viktig å kjenne til forskjellen mellom disse to måtene å utøve medbestemmelse på», skriver rådet og viser til at er kun innenfor det statlige tariffområdet man har en hovedavtale som gir forhandlingsrett innen medbestemmelsesordningen.

«Innenfor alle andre tariffområder er medbestemmelse etter hovedavtalene begrenset til informasjon og drøfting. I Hovedavtalen mellom LO og NHO snakker man for eksempel konsekvent om drøftinger i omorganiseringssaker», skriver rådet.

– Viktigste verktøy

Arbeidslivsrådet er klare på at det er enighet om verdien av medbestemmelse, men understreker samtidig et ønske om tilpasninger.

«Krav til omstilling og effektivisering er en nærmest konstant pågående prosess og utviklingen av de ansattes kompetanse er blitt en kritisk faktor(...) Stikkordet er trangere budsjetter og økt effektivisering, med digitalisering og innovasjon som viktige virkemidler. Vi skal gjøre mer for mindre, vi skal gjøre det raskere og vi skal gjøre det på nye måter(...)Et av arbeidsgivers viktigste

– Dårlig eller manglende medbestemmelse vil ofte kraftig forringe de beslutningene som tas, sier Sverre Bromander i Juristforbundet – Stat (Foto: Ole-Martin Gangnes)

verktøy for å møte utfordringene er interne organisasjonsendringer», skriver rådet.

Sverre Bromander, leder av Juristforbundet – Stat, advarer mot å bruke styringsretten på en nærmest «fiendtlig» måte.

– Det er dessverre allerede i dag en del arbeidsgivere som er veldig opptatt av å strekke styringsretten veldig langt og å bestemme alt uten involvering av de ansatte. Beslutninger tas ikke best i et tomrom eller et ekkokammer, sier han.

At arbeidsgiverne i staten nå problematiserer sentrale spørsmål rundt medbestemmelse synes han er greit, men Bromander er klar på at dette blir en tøff debatt.

– De debattene skal vi ta. Jeg tror det er fruktbart, selv om vi kanskje står langt fra hverandre. Men jeg utfordrer arbeidsgiversiden på hvordan de mener å kompensere for tapt involvering og forankring hos de

ansatte når de stiller spørsmålet om det er for mye medbestemmelse.

– Vil forringe beslutningene

– Dårlig eller manglende medbestemmelse vil etter min oppfatning ofte kraftig forringe de beslutningene som tas, sier han.

Han viser til at store suksessfulle selskaper i dag er opptatt av involvering og forankring.

– Manges iver etter å definere områder under styringsretten vil jeg påstå er både arbeidsgiver- og arbeidstakerfiendtlig. Fordi beslutninger som tas her er dårligere, i de aller fleste tilfellene, enn der hvor lederne involverer de ansatte i sine beslutninger.

Han stiller spørsmål ved om de som argumenterer for innskrenkninger i medbestemmelsesretten har tatt dette inn over seg.

– Det må tydeliggjøres hvordan man mener eventuell tapt ansattinvolvering skal kompenseres slik at vi

sikrer gode beslutninger som hele etaten er med på. Det innebærer ikke at det skal tas avgjørelser ved håndsopprekning, men ansatte bør ha kanaler hvor de kan bli hørt og har mulighet til å påvirke. Medbestemmelse og involvering er viktig for kvaliteten på tjenester i hele den offentlige sektoren, sier han.

– Feil retning

Bromander tror det ville vært vel så heldig for arbeidsgiversiden å involvere de ansatte og deres tillitsvalgte mer.

– Det er veldig bra at offentlig ledelse er under utvikling. Det bør den alltid være. Men her synes det som det går i feil retning. Det er ikke mindre involvering og forankring som er medisinen for offentlig sektor, sier han.

Vokter nasjonale verdier

Sikkerhetsjuristene i Moss

Et dypt alvor hviler over mange av sakene de behandler. Men når de syv juristene som i dag jobber i Sivil klareringsmyndighet (SKM) samles til en kaffe og kollegialt samvær rundt kantinebordet i SKM i Moss går praten lett og smilet ligger like rundt hjørnet.

Tekst og foto: Tore Letvik

De er med på å hindre at personer, som kan påføre Norge skade, får ansettelser i stillinger med tilgang til sikkerhetsgradert informasjon, klassifiserte objekter, eller infrastruktur. De syv juristene utgjør om lag en tredjedel av styrken i SKM, som ble opprettet så sent som i fjor, for å overta oppgavene fra i alt 25 tidligere klareringsmyndigheter!

SKM-juristene er blant de som er lokalisert utenfor Oslo, i distriktspolitikkens ånd.

– I de første månedene var SKM midlertidig lokalisert hos Justisdepartementet i Oslo, før vi i desember i fjor flyttet hit til Moss, sier Therese Brogård, som er jurist, avdelingsdirektør og fungerende direktør i de tilfeller hvor SKMs direktør Gudmund Gjølstad ikke selv er til stede.

I motsetning til jurister som har blitt sterkt påvirket av flyttingen av statlige direktorater og institusjoner var beslutningen om å lokalisere SKM fra Oslo til Moss ikke noe problem for SKMs jurister.

Brogård, som bor i Moss og tidligere jobbet for Fylkesmannen i Østfold, forteller at det tvert om var ganske så bekvemt da arbeidsplassen ble lokalisert til Moss. Sivil klareringsmyndighet har lokaler i samme bygning som fylkesmannen.

Alle juristene som ble ansatt i SKM var ved ansettelsestidspunktet oppmerksom på at direktoratet kom til å flytte til Moss. For flere av juristene var det da pendling til Oslo som gjaldt.

Hvor mange pendler fra Oslo til Moss hver dag nå da, undrer vi. Bare en arm går i været.

– Nei, nå er det vel egentlig bare meg det da, sier Thyra Bjørnstad før det kommer kjapt og humoristisk fra juristkollegene: Vi satser på at du flytter hit også!

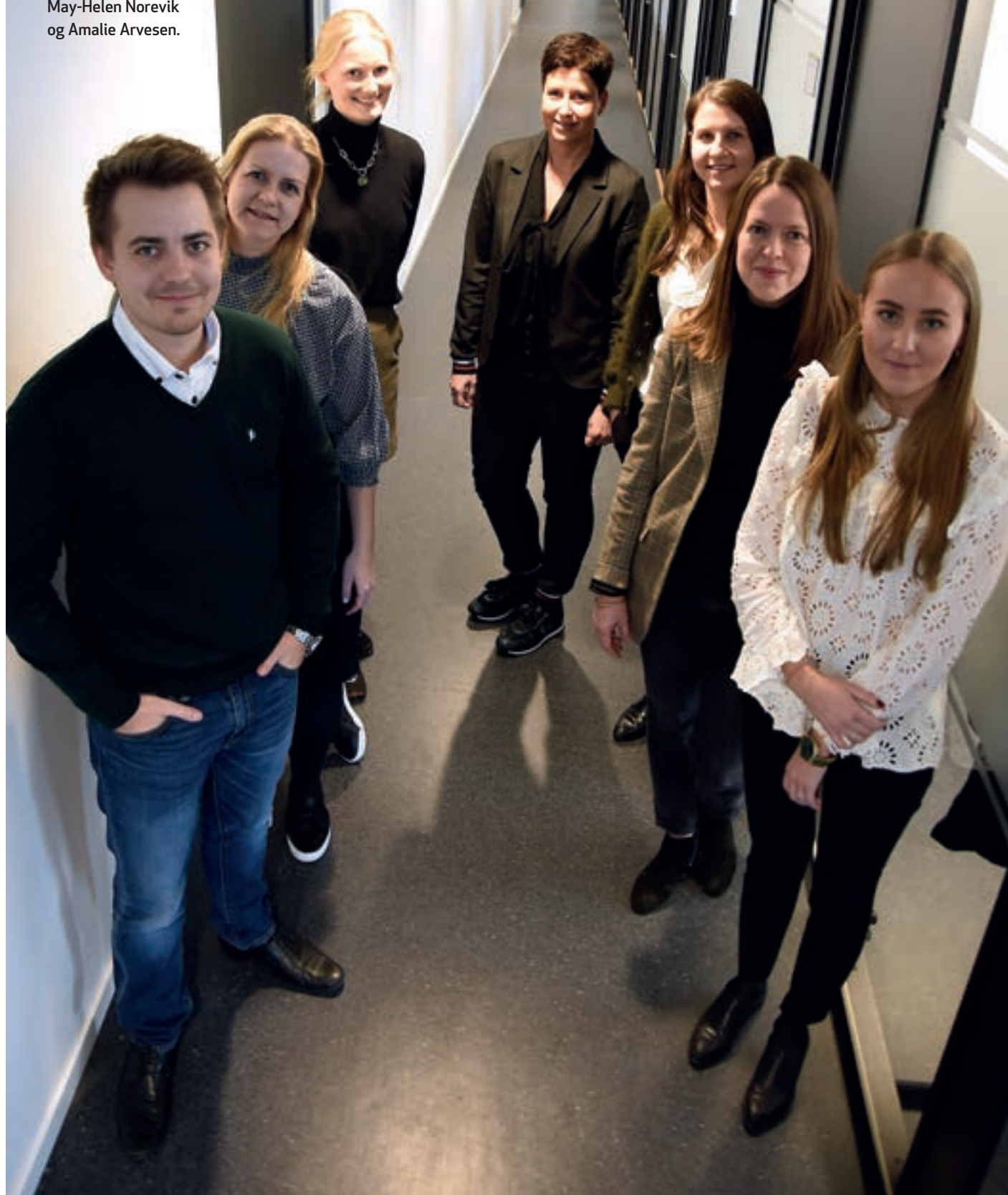
Sikkerhetskontrollerer

Dersom en person søker, for eksempel en stilling i et departement, og arbeidsgiver anmoder om en sikkerhetsklarering av vedkommende – da kobles Sivil klareringsmyndighet inn.

Sammen med personell fra andre faggrupper som er ansatt hos SKM, går juristene i gang med å gjøre sine undersøkelser om personen via ulike informasjonskilder. Av og til blir vedkommende innkalt til sikkerhetssamtale i lokalene i Moss. I tillegg til en jurist er det da også andre av SKMs fagpersoner til stede. Direktør ved SKM Gudmund Gjølstad forteller til Juristen at en av de viktigste informasjonskildene er søkeren selv.

– Alle våre faggrupper arbeider med innhenting av informasjon, og vi spør blant annet personen om ulike forhold for å kunne vurdere vedkommende opp mot det nivået sikkerhetsklareringen som kreves for han eller

F.v. Kristian Fosaas,
Tonje Kolsrud, Stine
Tollefsen, Therese
Brogård, Thyra
Bjørnstad,
May-Helen Norevik
og Amalie Arvesen.

– Vi er alle veldig klar over at vårt arbeid ofte får stor betydning for enkeltpersoner, og er skjerpet for å sikre mest mulig riktige vurderinger og avgjørelser, sier juristene.

henne i den aktuelle jobben. I tillegg til å vurdere tidligere eventuell risikoatferd, er det også aktuelt for oss å kontrollere hvorvidt personen kan være sårbar i forhold til å bli utsatt for press fra personer eller miljøer med tanke på å beskytte gradert informasjon, sier Gjølstad.

Sivil klareringsmyndighet er den sentrale klareringsmyndigheten for sivil sektor. Direktoratet er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet og skal utøve sitt ansvar i tråd med Lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) med forskrifter.

Etter sikkerhetsloven skal SKM bidra til å forebygge, avdekke og motvirke sikkerhetstruende virksomhet. Dette gjør SKM gjennom å redusere risikoen for innsidere ved at personell som får tilgang til skjermingsverdig informasjon og objekter er vurdert på en måte som ivaretar nasjonale sikkerhetshensyn.

Stortinget vedtok 8. juni 2016 en endring i sikkerhetsloven om reduksjon i antall klareringsmyndigheter.

Det ble i hovedsak opprettet én myndighet i forsvarssektoren og én i sivil sektor. I løpet av 2018 skulle 25 klareringsmyndigheter i sivil sektor avvikles og overføres til Sivil klareringsmyndighet.

Gudmund Gjølstad er utnevnt som direktør for en periode på seks år.

Internasjonalisering

Næringslivet og virksomheter har blitt nødt til å tilpasse seg et marked preget av økt globalisering, noe som også gjenspeiler seg i utviklingen i arbeidsmarkedet. Ikke sjeldent må SKMs ansatte gjennomføre en sikkerhetskontroll av personer fra utlandet, som søker jobb i Norge hvor det er behov for sikkerhetsklarering.

– Igjen er personen en av de viktigste informasjonskildene, men vi henvender oss også til informasjonskilder i utlandet når vi sjekker utenlandske statsborgere i saker hvor vi har fått anmodning fra arbeidsgiver

om å gjennomføre en sikkerhetsklarering. Totalt sett kan vi si at trusselbildet er i konstant endring og at det blir stadig viktigere å beskytte nasjonale verdier mot blant annet spionasje, sabotasje og terrorhandlinger.

– Sikkerhetsklarering av personell som skal ha tilgang til sikkerhetsgradert informasjon, klassifiserte objekter eller infrastruktur, er et kjernetiltak innen forebyggende sikkerhet. Sivil klareringsmyndighet skal redusere sårbarhet i samfunnet og bidra til å styrke kvaliteten, rettssikkerheten og likebehandlingen i klareringsaker, sier Gjølstad.

Han understreker at juristene er en viktig brikke i SKMs arbeid med å forebygge sikkerhetsbrudd.

– Sammen med våre andre faggrupper står juristene for en betydningsfull del av vår virksomhet. Selv om ikke alt kan løses ene og alene ved hjelp av juss, så må jeg si at jeg føler en enorm trygghet i å ha så mange dyktige jurister å lene meg på når avgjø-

relser skal fattes. Jurister har en egen evne til å gå metodisk og sikkert til verks, og sikre at lover og regler følges, så jeg er veldig glad for å ha dere her. Ikke minst i forhold til den betydning vi legger på at vårt arbeid alltid sørger for å ivareta den enkeltes rettssikkerhet på best mulig måte, sier Gjølstad henvendt til juristene.

Han påpeker også at SKM er et nyopprettet direktorat, som er i utvikling, og hvor ulike fagfelt lærer og opparbeider erfaring på nye områder.

– Dette gjelder jo også for juristene, noe som gjør at vi her kommer til å få en ganske unik kompetansebank etter hvert, sier Gjølstad.

Rettssikkerhet

At mye av de juridiske verktøyene som trengs i SKM ikke var å finne de alminnelige juridiske lærebøkene er noe rådgiver og tillitsvalgt blant juristene hos SKM, Kristian Fosaas kan bekrefte. Han begynte i SKM i april i

Det blir stadig viktigere å beskytte nasjonale verdier

fjor, som en av de første ansatte juristene der.

– Jobben vi gjør her er svært faglig interessant, og mye av det vi tilegner oss av kompetanse på det juridiske feltet vi jobber med her lærte vi svært lite eller ingenting av under jusstudiet, sier Fosaas til Juristen.

Han understreker at det er en høy bevissthet på at de vurderingene som juristene gjør, får konsekvenser for enkeltmennesker.

– Vi er alle veldig klar over at vårt arbeid ofte får stor betydning for enkeltpersoner, og er skjerpet for å sikre mest mulig riktige vurderinger

og avgjørelser, sier han. Dersom en person blir funnet å ha en bakgrunn, eller et sårbarhetspotensial, som ikke kvalifiserer til nivået på sikkerhetsklareringsen som kreves for stillingen som han eller hun søker på, blir konsekvensen at søkeren ikke får eller kan fortsette i den aktuelle jobben. Dette får ofte store karrieremessige konsekvenser.

De syv juristene hos SKM har varierende juridisk yrkesbakgrunn, som fra Fylkesmannen, namsmyndighetene, helseforvaltningen og fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM), for å nevne noen.

Når vi spør om det er andre ting i arbeidshverdagen de mener er viktig å nevne er ikke Stine Tollefsen sein med å kommentere.

– I tillegg til å kunne glede oss over de faglige utfordringene vil jeg nevne at vi har en høy trivselsfaktor her. Ikke bare blant oss jurister, men blant alle ansatte på huset, sier hun.

Ditt testamente – en gave til livet!

En testamentarisk gave til forskning er en gave til fremtidige generasjoner.

Du etterlater deg en investering i livene til dem som kommer etter deg.

Du setter igjen varige spor ved at du bidrar til ny og bedre behandling for dem som rammes av hjerte- og karsykdom eller demens. Å planlegge for tiden etter deg sikrer at din arv brukes slik du ønsker det.

Du velger selv hvilken sak som står ditt hjerte nærmest.

Foto: Paal Audestad

Nasjonalforeningen
for folkehelsen

Vil du vite mer? Ta kontakt med oss på tlf. **23 12 00 00**. Vi hjelper deg gjerne!
www.nasjonalforeningen.no/testamente

– Dommere har og skal også ha god mulighet til å uttale seg i offentligheten

Ola Johan Settem ser på hvilke konsekvenser det kan ha at dommere kommer med meningsytringer i sin nye bok.

Tekst: Tuva Bønke Grønning

Settem, som er førsteamanuensis ved avdeling for rettsvitenskap på Universitetet i Stavanger, forteller at det overordnede funnet er at det jevnt over skal mye til for at en dommer skal erklæres inhabil på grunn av meningsytringer.

- Det handler oftere om omstendighetene rundt og om de er veldig spesielle, sier han.

Han har gjennomgått avgjørelser fra Høyesterett og sett på en del saker hos Tilsynsutvalget for dommere, som riktignok ikke vurderer habilitet.

Han trekker også frem relevante avgjørelser og praksis fra EMD (Den europeiske menneskerettighetsdomstolen).

Arbeidet er avgrenset til å handle om meningsytringer som ikke eksplisitt er knyttet til en konkret sak. Det kan for eksempel være politiske ytringer eller ytringer om rettslige spørsmål.

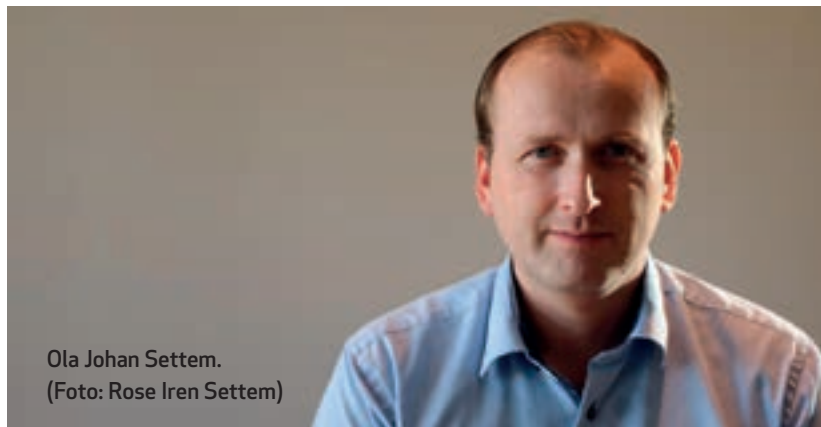
Tre tilfeller

Settem trekker i boka spesielt frem tre tilfeller hvor en dommers ytringer i offentligheten kan føre til inhabilitet i en konkret rettssak:

At dommeren hadde en formell rolle ved utarbeidinga av en lov eller har vært involvert i lovforarbeidene.

At dommeren har ytret noe som er problematisk utfra grunnleggende rettsprinsipper. Et eksempel på denne fra EMD er en dommer som hadde kommet med rasistiske ytringer.

At en dommer kommer med generelle rettslige synspunkter veldig

tett opptil en sak som omhandler det samme.

Settem trekker også frem et eksempel hvor Høyesterett i to ulike saker har vurdert habiliteten til en sakkyndig dommer i barnevernsaker.

Den aktuelle dommeren hadde i den ene saken skrevet en kronikk kort tid før saken. Høyesterett mente domsavgjørelsen i for stor grad lignet kronikken og mente dommeren var inhabil. I en annen sak, som også dreide seg om barnevern, fant Høyesterett at dommeren ikke var inhabil.

Høy terskel

Ifølge Settem varierer det hvem som tar opp habilitetsspørsmålet. Det kan være en av partene i saken, meddommere eller den aktuelle dommeren selv som ønsker en avklaring.

- Dette kunne nok vært tema i flere saker, men terskelen for å erklæres inhabil er såpass høy, at det i praksis ikke tas opp så ofte, sier Settem.

- Jeg kan trygt si at norske dommere har god mulighet til å uttale seg i offentligheten uten at det fører til inhabilitet. Nettopp at de skal ha denne muligheten til å delta i offentlig debatt er også en av grunnen til at

Høyesterett har operert med en så høy terskel.

Likevel mener Settem det nok er en kultur blant dommere hvor de fleste er forsiktige med å ytre seg i offentligheten, i alle fall i rene politiske saker.

- Det er i samsvarer med de etiske prinsippene for dommere hvor det heter at de skal være varsomme med hvordan man ytrer seg. Mange har kanskje også mer enn nok med jobben.

Viktig i debatten

Settem mener en dommers eventuelle inhabilitet på grunn av meningsytringer i stor grad handler om hvordan dommeren har ytret seg, og ikke det at han eller hun faktisk har gjort det.

- Det er et av de viktigste poengene i boka. Hvis en dommer er veldig krass og overdreven polemisk i ytringene sine er det mer avgjørende enn om de ytrer seg, sier han.

Han mener dommere, meddommere og sakkyndige dommere har mye å bidra med i den offentlige debatten.

- De har naturligvis masse av verdi å komme med, spesielt når det gjelder rettslige problemstillinger og debatt om rettsssystemet.

– Vi har lært utrolig mye på kort tid og fått testet oss under press

Det ble hjemmeseier på studentene i Tromsø under ELSAs nasjonale prosedyrekonkurranse.

Tekst: Tuva Børke Grønning

Det ble Tromsø-laget bestående av Sylvia Helene Lind og Ingrid Emilie Johansen (2. avdeling) som stakk av med seieren i den nasjonale prosedyrekonkurranse til ELSA Norge, da den gikk av stabelen i Tromsø. Ivrigestudentene fra de tre fakultetene ved UiO, UiB og UiT deltok i to runder hver.

– Det har vært et høydepunkt i studiet så langt. Vi har lært utrolig mye på kort tid og fått testet oss under press. Dessuten er det en fin avveksling fra lesesal. Å vinne var bare en bonus, sier de to.

ELSA (The European Law Students' Association) er verdens største uavhengige organisasjon for jusstudenter, med nærmere 50.000 medlemmer i 44 land.

– Det er ikke veldig mye fokus på prosedyre i studietida, så det er fint for studentene å få en forsmak på hvordan det er å opptre på vegne av en klient, sier Mia Berthling Herberg.

Hun arrangerte konkurransen sammen med Sigrid Haanes Marton.

Fra Universitetet i Bergen deltok Fredrik Tonholt (4. avdeling) og Jørgen Nordsveen Hustad (5. avde-

Det vinnende Tromsø-laget sammen med dommerne. (Foto: Ingvild Olsen Gaarden)

ling), og fra Universitetet i Oslo deltok Muniba Ahmad (4. avdeling).

Fiktiv rettssak

Konkurranse har form som en fiktiv rettssak, og studentene får prøve seg på begge sider, som representant for både saksøkte og saksøker i forskjellige runder.

– I år er første gang vi arrangerer sammen med Advokatfirmaet Thommessen, som ny hovedsponsor for

konkurranse. Vi er svært fornøyd med årets samarbeid og gleder oss til videre samarbeid, forteller Herberg.

Dommerpanelet bestod av høyesterettsdommer Bård Tønder, Arild O. Eidesen, som er tidligere førstelagmann i Hålogaland lagmannsrett og som nå leder Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag, og Morten Coward Lindstad, advokatfullmektig i Thommessen.

#metoo-undersøkelse blant jusstudenter

Over 17 prosent forteller om seksuell trakassering

Men mange velger å ikke varsle om det, ifølge en undersøkelse

Tekst: Ole-Martin Gangnes

– Slik skal det ikke være. Det er bekymringsfullt at så mange ikke melder fra og sier det ikke er tradisjon for å melde fra om seksuell trakassering, sier Sofie Rosvoll, leder av Juristforbundet – Student, og Håvard Holm, Juristforbundets president.

Funnene kommer fram i en kartlegging av opplevelser av seksuell trakassering blant jusstudentene. Undersøkelsen ble foretatt av selskapet Evidente i fjor høst, på oppdrag fra Juristforbundet, og 503 studenter har svart.

Mye i undersøkelsen samsvarer med funnene fra den tidligere kartleggingen blant yrkesaktive jurister, men Evidente skriver at det kan virke som om det forekommer mer seksuell trakassering blant studentene enn blant øvrig medlemsmasse i Juristforbundet.

Dette er noen av funnene undersøkelsen:

- 17,3 % av studentene har en eller annen gang opplevd seksuell trakassering og 7 % har opplevd det i løpet av det siste året.
- 78 % av de som opplever seksuell trakassering er kvinner.
- Mest vanlig er det at seksuell trakassering skjer på sosiale arrangementer, enten i regi av studentorganisasjoner eller arbeidsgivere.
- Kun 14,5 % av sakene ble meldt inn og kun halvparten opplevde at saken ble fulgt opp.

Dekan Dag Michalsen fortalte om bakgrunnen for retningslinjene som er utarbeidet for alle fakultetene og som Juristforbundet og Advokatforeningen stiller seg bak.

- Kun 43 % opplever at det er takhøyde fra å melde fra på sitt studiested, og kun 51 % har tillit til at saker som blir meldt inn blir håndtert på en ryddig måte.
- Kun 25 % av studentene oppgir at de kjenner rutinene som gjelder for å melde fra om seksuell trakassering.
- Kun 34 % av studentene svarer at dersom de opplever seksuell trakassering vil de føle seg komfortable med å melde fra.
- Rundt halvparten av studentene som opplever seksuell trakassering oppgir at de i etterkant endret atferd, i form av å unngå personer, situasjoner og aktiviteter.

Hvem trakasserer?

– Studentene skal føle seg trygge, også når de er på ulike arrangementer. Denne undersøkelsen, sammen med de nye etiske retningslinjene ved fakultetene, gir et godt utgangspunkt for å ta tak i det vi må jobbe med, sier Rosvoll.

– I Juristforbundet er vi i dialog med både Advokatforeningen og fakultetene for gjøre noen felles tiltak, sier Håvard Holm, som nylig undertegnet på felles retningslinjer for fakultetene, sammen med Merete Smith i Advokatforeningen og dekanene i Oslo, Bergen og Tromsø.

Når det gjelder typer av seksuell trakassering, viser undersøkelsen at verbal trakassering (72 %) er det mest vanlige, etterfulgt av fysisk trakassering (54 %).

Undersøkelsen viser også at den mest vanlige kilden for seksuell trakassering er medstudenter (35,8%).

Deretter kommer kollega i firma der studentene jobbet (11,9 %), advokat eller partner i advokatfirma (11 %) og ledere eller person med verv i studentforening (11 %).

Trakassering fra professor oppgir 5,5 % å ha blitt utsatt for. I undersøkelsen heter det:

«Ha i minnet at det blir relativt små tall når vi bryter det ned på denne måten.

De 5,5% som en eller annen gang har opplevd seksuell trakassering fra en professor utgjør for eksempel 6 personer.»

Varsling av saker

Når det gjelder varsling og håndtering av saker viser kartleggingen at bare halvparten opplevde at saken ble fulgt opp i etterkant.

«I de tilfellene hvor sakene ble fulgt opp fremstod responsen som god, og i 83 % av tilfellene ble saken fulgt opp innen en uke etter varselet. De personene som opplevde dette vurderte håndteringen som god. De resterende

opplevde at de måtte vente mer enn en måned og var ikke fornøyd med håndteringen», heter det i analysen av undersøkelsen.

«Et urovekkende tall er at 30 % unnlot å varsle fordi de ikke opplever at det er tradisjon for å rapportere om slike forhold på universitetet de studerer», heter det i rapporten.

– Ja, det er et urovekkende tall. Det må lages et godt opplegg og klima for å si i fra ved slike saker. Vi må ha en god kultur for det, sier Rosvoll og Holm, som tror nye felles retningslinjer og andre felles tiltak i jusmiljøet vil ha en effekt.

Felles retningslinjer mot trakassering

F.v. Håvarv Holm (president i Juristforbundet), Karl Harald Søvig (dekan UiB), Merete Smith (generalsekretær Advokatforeningen), Fredrik Agdestein (representant for studentene), Dag Michalsen (dekan UiO) og Lena Bendiksen (dekan UiT)

– Alle skal avstå fra handlinger eller uttalelser som oppfattes som angrep på studentens verdighet, heter det i nye retningslinjer for de tre juridiske fakultetene.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

I februar ble «Ethiske retningslinjer ved De juridiske fakultetene» lansert av jusdekanene ved fakultetene i Oslo, Bergen og Tromsø, Juristforbundet, Advokatforeningen og representanter for studentforeningene.

Håvard Holm (president i Juristforbundet), Karl Harald Søvig (dekan UiB), Merete Smith (generalsekretær Advokatforeningen), Fredrik Agdestein (representant for studentene), Dag

I retningslinjene heter det at:

- «Alle skal utvise respekt for studentenes personlige og faglige integritet og avstå fra handlinger eller uttalelser som oppfattes som angrep på studentens verdighet.»
- «Ingen direkte eller indirekte diskriminering skal forekomme basert på rase, kjønn, etnisk tilhørighet, seksuell orientering, alder, funksjonsnedsettelse, språk, religion, politisk ståsted eller meningsoppfatning, familiesituasjon og omsorgsansvar, nasjonal eller sosial opprinnelse eller andre vesentlige forhold ved en person.»
- «Forskjellsbehandling kan imidlertid finne sted når den har et saklig formål, er nødvendig for å oppnå formålet og ikke er uforholdsmessig inngripende overfor den eller de som forskjellsbehandles.»
- «All språkbruk og formidling av holdninger skal samsvare med studenters krav på respekt og vern av personlige integritet. Videre kreves et bevisst forhold til kjønn, etnisk tilhørighet, alder, livssyn, seksuell legning, livssituasjon o.l.»
- «Ingen skal komme med bemerkninger eller opptre på måter som har som formål eller virkning å være krenkende og/eller seksuelt utfordrende for den enkelte student.»
- «Alle skal være åpne for tilbakemelding fra studenter som påpeker usakligheter, uheldig språkbruk eller utilbørlig atferd og rette opp det som måtte være uheldig.»
- «Enhver som innehar en maktposisjon skal være gode forbilder og rollemodeller for studentene.»
- «Der det konsumeres alkohol skapes det en større risiko for situasjoner disse retningslinjene søker å forhindre. Dette medfører et skjerpet ansvar for arrangører og deltakere.»

Michalsen (dekan UiO) og Lena Bendiksen (dekan UiT) undertegnet alle på retningslinjene under en sammenkomst på UiO.

Retningslinjene er kommet i stand etter at fakultet i Oslo høsten 2017 ble kjent med hendelser der studenter var utsatt for «uønsket seksuell oppmerksomhet eller seksuell trakassering». De nye retningslinjene gjelder for arenaer der jusstudenter møter hverandre, representanter for fakultetet eller eksterne aktører.

Alle fakultetene er med og Juristforbundet og Advokatforeningen har gitt sin tilslutning. I innledningen til de nye retningslinjene heter det:

«Formålet med retningslinjene er å forebygge og forhindre alle former for diskriminering, trakassering; herunder seksuell trakassering, mobbing, uønskede eller ubehagelige hendelser blant studenter. Retningslinjene skal særlig

forhindre maktmisbruk og utnyttelse av studenters sårbarhet i ulike relasjoner.»

Eksempler på situasjoner det gjelder for beskrives typisk som undervisning og veiledning, fadderuke, seminarer og turer eller internfester og sosiale sammenkomster

– Setter en standard

– Jeg er veldig glad for at de tre juridiske fakultetene har utarbeidet felles etiske retningslinjer for å forebygge og forhindre alle former for diskriminering og trakassering; herunder seksuell trakassering, mobbing, uønskede eller ubehagelige hendelser blant studenter. Jeg vil gratulere fakultetene med den jobben de har gjort og retningslinjer som setter en standard for vår utdanning og vår profesjon, sa Juristforbundets president Håvard Holm under presentasjonen av retningslinjene.

Førsteamanuensis/ førstelektor/ høgskolelektor i rettsvitenskap

Jurist

Se mer info på
www.jobbnorge.no

Søkn frist: 01.04.19

Arbeids- og
sosialdepartementet

Vil du være med og forme morgendagens velferdssamfunn? Avdelingsdirektør til Pensjonsavdelingen

Vi søker en engasjert og faglig dyktig leder til pensjonsfaglig seksjon.

Med ansvaret for regelverket knyttet til de fleste pensjonsordningene, vil seksjonen ha en sentral rolle i viktige oppgaver framover, blant annet med å utvikle regler innenfor folketrygdens pensjonssystem og tjenstepensjonssystemet.

Kontaktinformasjon

Ekspedisjonssjef Tomas Berg
– tlf.: 979 81 194

Søknadsfrist: 21.03.19

Søk stillingen på www.jobbnorge.no
(ID 165172)

Påtalejurister fra hele verden samles i Oslo

I april er Norge for første gang vertskap for IAP

Tekst: Tore Letvik

Påtalemyndighetens uavhengighet er under press i mange land, noe som er ett av mange temaer som opptar den verdensomspennende foreningen for påtalejurister, IAP. I april er Norge for første gang vertskap når organisasjonens styre avholder møter i Oslo.

– I en tid der internasjonalt samarbeid blir stadig viktigere også i straffesaker, er IAP et praktisk viktig nettverk, sier førstestatsadvokat Runar Torgersen hos Riksadvokaten.

Torgersen er norsk påtalemyndighets representant i styret i IAP, «International Association of Prosecutors».

IAP er den eneste verdensomspennende organisasjonen for påtalemyndighetene i de ulike land.

– Foreningen ble etablert i 1995 og har nå mer enn 183 såkalte «organizational members» – det vil si påtalekontorer på nasjonalt og regionalt nivå – fra mer enn 177 forskjellige land og fra alle kontinenter, i tillegg til mange individuelle medlemmer, sier Torgersen.

Foreningen har sitt hovedkvarter i Haag, i Nederland.

Fra tidligere er det kjent at påtalemyndigheten og domstolenes uavhengighet utfordres av politiske styresmakter i flere land, blant annet Tyrkia, noe [Juristen tidligere har omtalt](#). IAP arbeider for å motvirke en slik utvikling i land hvor rettsstaten svekkes.

Uavhengighet

– Foreningen arbeider for at påtalemyndigheten skal bidra til å sikre menneske-

Førstestatsadvokat Runar Torgersen, som ledet straffeprosessutvalget, da han overrakte utvalgets utredning i 2016. (Foto: JD).

rettighetene og å fremme rettsstaten, og i nær tilknytning til dette arbeider foreningen også for å sikre påtalemyndighetens uavhengighet, som er under press mange steder i verden. IAPs målsettinger er således i overensstemmelse med verdier det er lett for Norge å støtte opp under, sier Torgersen.

Han forteller at samlingen i Oslo 3.–5. april, hvor det er styrets 32 medlemmer som møtes, også skal rede grunnen for enda større samlinger senere i år.

– Vi er glade for å kunne tilrettelegge for møtet i foreningens «Executive Committee», som blant annet skal forberede den kommende årskonferansen i Buenos Aires i september 2019, der hovedtemaet er «International cooperation across different legal systems», sier Torgersen til Juristen.

IAPs styremøte i Oslo går heller ikke helt ubemerket hen. Den 4. april er fest-

galleriet i Oslo rådhus reservert. Gjestene vil bestå av den internasjonale foreningens 32 styremedlemmer, observatører, medarbeidere i foreningens sekretariat, ledsagere og norske representanter.

I alt 75 gjester blir da samlet til mottakelse i rådhuset, i følge søknaden Riksadvokaten sendte Oslo kommune. I søknaden utdypes mer rundt IAPs opprinnelse og funksjon.

«Den verdensomspennende foreningen for påtalejurister «IAP» ble etablert som følge av den raske veksten i alvorlig transnasjonal kriminalitet, spesielt innenfor narkotikahandel, hvitvasking av penger og svindel. Dette krevde et større internasjonalt samarbeid påtalejuristene i mellom. Foreningens formål er derfor å fremme lovens regler, rettferdighet, upartiskhet og respekt for menneskerettigheter og forbedre internasjonalt samarbeid i bekjempelse av kriminalitet.»

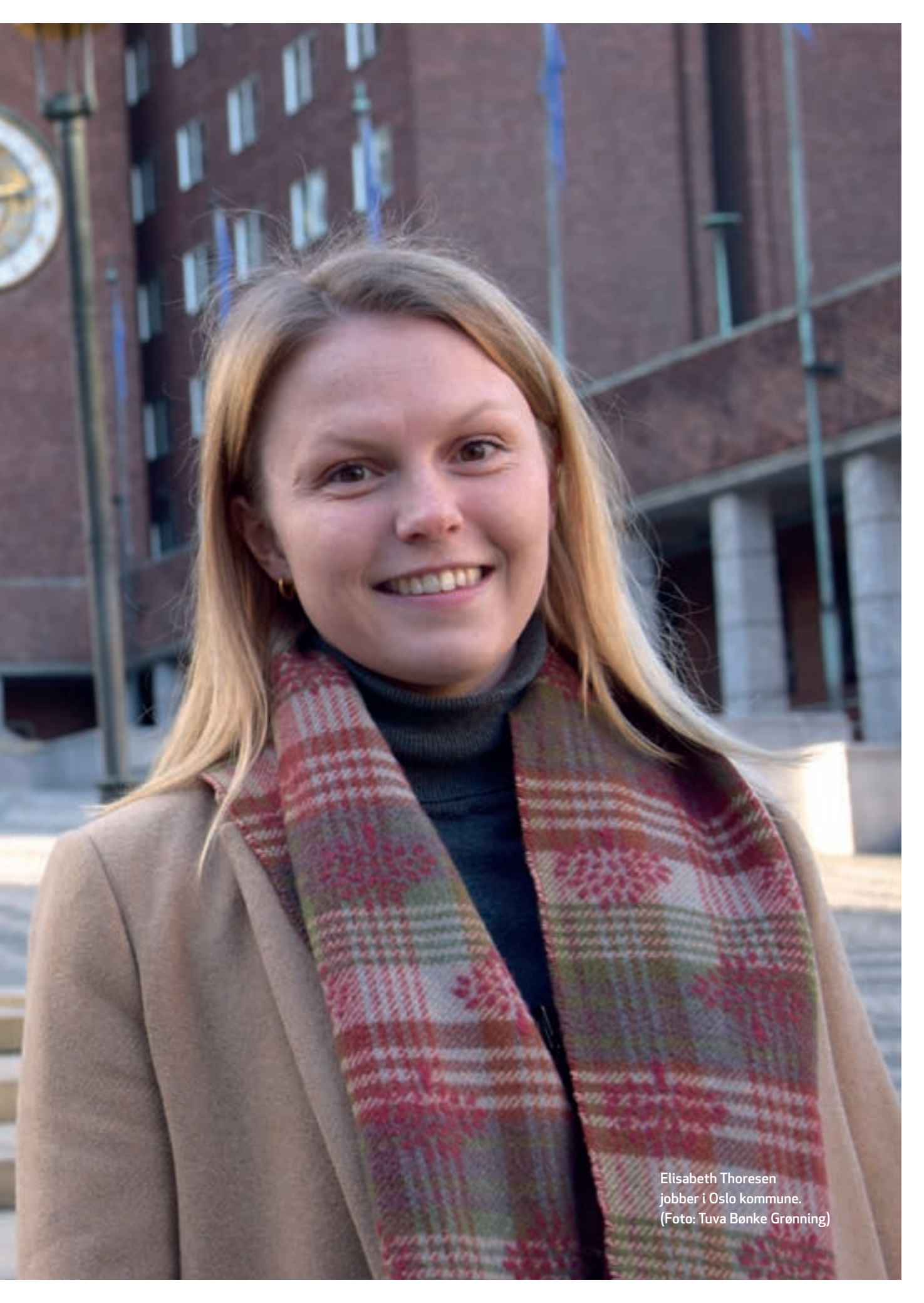

Overgangen fra lesesalen til arbeidslivet

Den første jobben

Å levere inn sin siste eksamen, og deretter stå med et rykende ferskt vitnemål og juristgraden i hånden, er en milepæl.

Tekst: Tuva Bønke Grønning

Elisabeth Thoresen
jobber i Oslo kommune.
(Foto: Tuva Bonke Grønning)

«Etter mange år med studier gleder de fleste seg til å si adjø til eksamensangst og lesepress, og endelig kunne tre inn i arbeidslivet. Du møter opp første dag på jobb i splitter nytt antrekk, og med store forventninger til hvordan den nye hverdagen kommer til å bli. Du vet at du kan faget, ja, du har bokstavelig talt loven i din hule hånd» skriver Ingebjørg Emilie Aarnes Jordal. Hun er arbeidspsykolog i Sense PKT og jobber mye med jurister og advokater.

Men er overgangen fra studietid til arbeidsliv bare preget av lettelse over å slippe pugging og lesesaler?

Jordal forteller at mange opplever å få god innføring i arbeidsoppgavene. I starten er kanskje ledere og mer erfarne kollegaer veldig tilgjengelige og behjelpelige, men etter hvert som det forventes at du har kommet inn i hverdagen blir de gjerne mer fraværende og opptatt på hver sine kanter.

- Samtidig blir dilemmaene du står i, og hensynene du må ta, bare mer og mer tydelige. Du møter klienter som i det ene øyeblikket forguder deg, og i det neste skjeller de deg ut og kaller deg udugelig. Det er uendelige mengder med saksdokumenter som helst skulle vært lest i går. På kveldstid setter du deg inn i nye rettskilder, og leser deg opp på argumenter og motargumenter på en rekke felt som du aldri tidligere har vært borte i, sier Jordal.

Redd for å banke på hos partnerne

Da Jenny Torbjørnson Mo (28) gikk rett fra studietil jobb i Thommessen var overgangen stor på mange områder. Ett og et halvt år senere begynner hun å føle seg varm i trøya, men understreker at hun er langt fra utlært.

- Da jeg startet syntes jeg partnerne var superskumle, og var redd for å banke på døra. Det gikk heldigvis fort over og jeg følte meg raskt trygg sosialt, forteller advokatfullmektigen.

Å komme inn i et satt miljø og tilpasse seg en intern sjargong ble den første utfordringen for den nyutdannede advokatfullmektigen. I tillegg måtte hun ofte spørre om praktiske ting og hvor ting var de første ukene.

- Du er ferdig med studiene og tenker at du skal begynne å bruke alt du har lært. Men så forstår du fort at det fortsatt er mye å lære. Det er jo også så mye annet enn selve jusen du skal lære i en arbeidshverdag, sier Mo.

Ekstra innsats = unødvendig stress

Psykolog Jordal påpeker at for jurister, som for mange andre yrkesgrupper, er det sjelden slik at du kan telle opp hva du har produsert etter endt arbeidsdag.

- Som nyutdannet vil du mest sannsynlig komme til å lure på hva som egentlig forventes av deg, og hva som er god nok produksjon, eller tilstrekkelig effektivitet, sier hun.

Hun opplever at mange løser dette med å legge inn en ekstra innsats for å være på den sikre siden, noe som kan være med på å skape unødvendig stress.

- Du vet også at en eventuell feil som måtte oppstå, som regel knyttes til deg selv, siden det er din egen person, din kunnskap og erfaring som er verktøyet som benyttes for å gjøre jobben.

- Må si fra når det blir for mye

Elisabeth Thoresen (26) har fått tilbringe sitt første arbeidsår som jurist med panoramautsikt over hovedstaden fra rådhusets trettende etasje.

I byrådsavdelingen for miljø og samferdsel i Oslo kommune bistår hun med utredninger og svarer på juridiske spørsmål både fra politisk ledelse og gjennom kommunens klageorgan.

Thoresen tror i likhet med Jordal at mange nyutdannede er veldig innstilt på å gi jernet og stå på, og at det kan gå på bekostning av

- De fleste opplever det jo som positivt å få tillitt og mange oppgaver. Man vil jo stå på og vise at man er interessert, men det er også viktig å si fra når det blir for mye, sier hun.

Thoresen forteller at et av tipsene som gikk igjen da hun var ferdig på studiene og hadde fått ny jobb var at «jo mer du produserer, jo høyere blir forventningene».

- Det er viktig at du finner en jevn produksjon som du klarer å holde over tid. Ingen er tjent med at du sliter deg helt ut det første året, mener hun.

Plikttroskap og detaljfokus

Ingebjørg Jordal i Sense mener jurister kjennetegnes ofte ved høy grad av plikttroskap og detaljfokus, i tillegg til at de setter høye krav til seg selv. At det blir vanskelig å sette grenser er en viktig kilde til stress hos mange jurister.

- I overgangen fra studietil yrkesliv er man gjerne spesielt sårbar for opplevelsen av å ikke strekke til, eller å mestre sin rolle, sier hun.

I Oslo kommune fikk Elisabeth Thoresen en sjef som tidlig viste henne tillitt, noe som gjorde mye for mestringsfølelsen. Hun fikk raskt mange spennende og utfordrende oppgaver.

- Jeg burde nok ha vært flinkere til å be om hjelp og å si fra når det ble mye i starten. Jeg lærte heldigvis fort at man må si fra når det blir for mye.

Også Jenny Torbjørnson Mo i Thommessen opplevde at hun som fersk advokatfullmektig fikk tildelt oppgaver fra alle kanter, og ble nødt til å lære seg å organisere hverdagen på en annen måte. Hun tror det er fort gjort å ta på seg for mye jobb som nyutdannet.

- Mange vil nok vise at de står på og er så tilgjengelige som mulig. Jeg lærte fort at du må tørre å si fra. Er det for mye eller sitter du med noe du ikke helt mestrer er det utrolig viktig

Jenny Thorbjørnson Mo
er advokatfullmektig
i Thommessen.
(Foto: Tuva Bønke Grønning)

å tørre å gi beskjed selv om det føles vanskelig. Det er faktisk du som har ansvar for egen utvikling.

Lite muntlig forberedelse

Møter med klienter, skriving av brev og andre praktiske oppgaver bød i starten på nye opplevelser for Mo. Hun forteller at hun ble overrasket over hvor viktig også kommersiell forståelse og forståelse for næringsliv var i arbeidshverdagen.

- Det ble vi i liten grad forberedt på under studiet. Når jeg ser tilbake skulle jeg ønske at studiet var noe mer praksisorientert. Det var for eksempel lite fokus på muntlige presentasjoner og prosedyre, sier hun.

- Første gang jeg skulle i retten hadde jeg aldri øvd engang. Heldigvis var det så hektisk i forkant at jeg ikke rakk å bli nervøs, og så gikk det veldig bra.

For Mo falt det sosiale raskt på plass, og etter et års tid i jobben

Arbeidspsykolog Ingebjørg Emilie Aarnes Jordal.

begynte hun også å føle seg tryggere faglig. I dag er hun mer selvstendig, men likevel klar på at hun er fersk og ikke utlært.

Mer ansvar

Både Mo i Thommessen og Thoresen på Rådhuset mener den største forskjellen fra studietida er at de i jobben gjør noe som også betyr mye for andre enn dem selv.

- Dropper du lesesalen en dag går det bare ut over deg selv. Du har et helt annet ansvar i arbeidslivet. På den andre siden opplever jeg at det er enklere å slappe av når jeg først har fri, sier Mo.

Selv om de begge innimellom savner fleksibiliteten en studenttilværelse gir, trekker også begge frem at det er enklere å ta helt fri nå.

- Nå går jeg stort sett alltid når arbeidsdagen er over og jeg tar ikke med meg jobb-pc-en hjem i helgene. Det er klart det innimellom er saker som er vanskelig å legge fra seg, men lesepresset var med meg konstant i studietida, sier Thoresen.

Psykologens tips:

Hvilke forebyggende grep kan du ta allerede tidlig i karrieren?

Av arbeidspsykolog Ingebjørg Emilie Aarnes Jordal – Sense PKT

Første steg er å anerkjenne at stress og utbrenthet faktisk også kan skje deg, så lær deg å identifisere varseltegnene. Gjør en grundig prioriterings, forventnings- og ansvarsavklaring med din leder. Hva tenker leder om fremgangen din? Og kan du be om en mentor?

Som nyansatt kan regelmessig sparring og veiledning med en senior øke trygghet, og dermed

reduere stress. I tillegg kan en mentor tilføre en uvurderlig erfaringsoverføring tidlig i karrieren.

Rydd også tid i kalenderen til aktiviteter som gir deg glede og påfyll. Sørg for å ha balanse i livet slik at du også kan tenke på andre ting enn jobb. Selvaretakelse i starten av karrieren bør ha prioritet.

Å si ja til mer enn du kan klare, er verken bra for deg selv eller klientene du møter. Så tør å være åpen med leder, kolleger, eller din mentor, om hvordan arbeidet påvirker deg. Husk at de fleste vil hverandre vel.

På arbeidsplassen bør det være alles interesse at du får en god integreringsprosess i starten av det som kanskje er din aller første jobb som jurist. Ivaretagelse av den nyansatte er altså ikke bare et leder- eller HR-ansvar. Virksomheter som er bevisst dette, og som legger ned en innsats i å gi tilstrekkelig opplæring, støtte og nettverk, har større sjanse for å få beholde den nyansatte over tid. I tillegg vil den ansatte kunne skape verdier raskere.

– Mangelfull kompetanse og bruk av «hobbyjurister» svekker innbyggernes rettssikkerhet

Ny rapport beskriver en forvaltningspraksis i Finnmark i strid med loven

Tekst: Tuva Bønke Grønning og Ole-Martin Gangnes

I en rapport utarbeidet av Nivi Analyse, på oppdrag fra Fylkesmannen i Finnmark, kartlegges kommunenes hovedutfordringer og veivalg i den videre forvaltningsutvikling, sett fra ordførere og rådmenn i utvalgte kommuner.

Rapporten om Finnmark etterlater et inntrykk av en kommuneforvaltning i krise. Ifølge rapporten tyder kartleggingen på at kommunereformen har manglet forankring og forståelse i mange av kommunene og det blir pekt på flere samfunnsmessige utfordringer.

Blant disse er:

«Fra minst en fjerdedel av kommunene rapporteres det om svikt i kommunens evne til å ivareta rettssikkerhet og yte likeverdige velferdstjenester til innbyggerne. Deler av kommunenes tjenesteproduksjon og forvaltningspraksis er i strid med loven og bryter med nasjonale hensyn.»

– De fleste kommunene sier at rettssikkerhet er en utfordring, men at de løser det i samarbeidet mellom politikk og administrasjon, sier Håvard Holm, president i Juristforbundet.

– Noen av rådmennene uttrykker også at kommunen har mangler knyttet til kvalitetssystem og internkon-

Håvard Holm (Foto: Oda Hveem)

troll samt at administrasjonen ofte «leker hobbyjurister» som medfører dårlig saksbehandling, mangle klagesaker og høye prosesskostnader.

– Svekker rettssikkerheten

Holm peker på at arbeidet for juridisk kompetanse i kommunene er en fane-sak for Juristforbundet. Han mener rapporten viser klart at forbundets arbeid på dette området må fortsette.

– Mangelfull kompetanse, bruk av «hobbyjurister», pragmatisk forvaltning, mangelfull kvalitetssikring, rolleblanding og inhabilitet svekker innbyggernes rettssikkerhet, sier han.

– Lovgivningen går stadig i retning av individuelle rettigheter, og det juridiske aspektet griper inn på stadig flere områder. Juridisk kompetanse i kommunene er innbyggernes sikkerhet. For å heve kvaliteten på tjenestene i kommunene, må vi sørge for at

vi har rett kompetanse på riktig sted. Det må stilles krav til hvilke profesjoner kommunene må ha for å sikre at innbyggerne får gode og forsvarlige tjenester.

Geir Vinsand i Nivi Analyse sier til Kommunal Rapport

– Jeg har intervjuet over 100 kommuneledere de siste årene, men aldri hørt på maken til hårreisende svar som jeg fikk fra Finnmarkslederne.

Han har spurt rådmennene og ordførerne spesielt om hva de mener om likeverdige tjenester og rettssikkerhet for innbyggerne – og om de kan tilby dette.

– De svarer systematisk nei på dette. Det er for mye isolasjon av fagfolk, for mye gjennomtrekk, for lite nettverk og samarbeid. Men de har flust med penger. Det er en sløsing av en annen verden, sier forskeren til Kommunal Rapport.

– Dommerne bruker lite tid på å kontrollere salær oppgaver

Det er konklusjonen i en ny rapport

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Rapporten, bestilt av Justis- og beredskapsdepartementet, er en analyse av stykkpris og medgått tid for utbetaling av salær til advokater i straffe- og fri rettshjelpssaker. Undersøkelsen er utført av Menon Economics og Oxford Research.

«Årlig dekker staten utgifter til advokat i straffe- og fri rettshjelpssaker på rundt 1 milliard kroner. En del godtgjøring er stykkprisregulert, mens en del er godtgjøring etter medgått tid, og departementet ønsket en analyse av dette», skriver departementet.

En av rapportens konklusjoner er at kontrollfunksjonen i domstolen fungerer dårlig.

«Spørreundersøkelsene til advokater og dommere gir begge et inntrykk av en kontrollfunksjon med salær oppgaver som ikke fungerer optimalt. Dommerne og advokatene er enige om at salær oppgaver sjelden avvises. Dommerne rapporterer å bruke lite tid på å kontrollere salær oppgaver, og viser til tidspress og at det er krevende å kontrollere salær oppgavene», heter det i rapporten.

Et overveldende flertall av dommerne opplever at det er noe, eller stort, rom for skjønn fra den enkelte advokat med hensyn til hvor mye arbeid som skal utføres i hver sak.

Kun ni prosent svarer at det er lite rom for at advokaten kan utøve skjønn med hensyn til hvor mye arbeid som skal utføres.

Tidsbruk på kontroll

Over 80 prosent av dommerne svarer at salær oppgaver tar en halv time å kontrollere.

«Gjennom intervjuene med dommerne, fremkommer det at det som ligger bak denne fordelingen av tid, antakelig er at de færreste salær oppgaver blir kontrollert, dermed tar jobben svært liten tid», ifølge rapporten, som også viser til at «det kan være besparelser i å gjennomføre flere kontroller.»

Nesten seks av ti dommere sier seg enig i at salær oppgaver ikke blir kontrollert på grunn av tidspress hos dommeren, og fem av ti i at det er krevende å kontrollere dem.

Mer enn én av tre dommere, sier seg enig i at salær oppgaver ikke blir kontrollert fordi dommerne og domstolene har svake insentiver til å gjøre det.

I rapporten heter det:

«I frittekstsvarene kommer det frem at dommerne mener det er vanskelig å kontrollere oppgavene i praksis, og at de skjønnsmessige kriteriene er vanskelige å praktisere.»

Dommerne etterlyser bedre verktøy for kontroll, og for å stramme inn betalingen ved overskridelse av stykkpris.

Dommerne rapporterer at de setter ned salæret av og til (49%) eller sjelden eller aldri (til sammen 49%).

Ifølge undersøkelsen opplever mellom fire og fem av ti advokater at det i stor, eller svært stor grad, er ulik praksis blant salærfastsettende myndighet (dommere og fylkesmenn) med hensyn til hvor ofte man får godkjent søknad om omgjøring til medgått tid, og hvor ofte man får nedsatt salæret sitt.

Andre funn

Andre funn i undersøkelsen er:

- Tidsbruken varierer systematisk – både for hver advokat og mellom advokater.
- Høyere stykkpris fører til økt timebruk.
- Høyere stykkpris gir lavere variasjon i tidsbruk.
- Advokatene vegrer seg for å søke Fylkesmannen om utvidet bevilgning under fritt rettsråd.

Arbeidsgruppe ser på effektiviseringstiltak for straffesaker i domstolene

– De avgjørende aktørene for å få det til å virke er med.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Det sier lagdommer Wiggo Storhaug Larssen, leder av Dommerforeningen. Han ønsket i slutten av februar velkommen til «kick-of» for en ny arbeidsgruppe som skal vurdere effektiviserings- og kvalitetstiltak for behandling av straffesaker i domstolene.

– Dette er et samarbeid Dommerforeningen har tatt initiativ til. Det er viktig at initiativet kommer fra dommerne, som styrer sakene i domstolen, sier Larssen.

Både Dommerforeningen, Riksadvokatembetet og Advokatforeningen er med. Arbeidsgruppen ledes av lagmann Hans Petter Jahre. Domstoladministrasjonen vil fungere som sekretariat for arbeidsgruppen som skal levere sine konklusjoner innen utgangen av året.

Arbeidsgruppe skal blant annet jobbe med felles retningslinjer for iretteføring av straffesakene. Det pekes spesielt på de store sakene.

Undersøkelse av tidsbruk

Arbeidet som nå skal gjøres for straffesakene skjer etter modell av tidligere arbeid som er gjort med felles retningslinjer for sivile saker. Der var hensikten å etablere et system som bidrar til målsettingene i Tvisteloven. Det arbeidet, som var et samarbeid mellom Dommerforeningen, Advokatforeningen og Domstoladministrasjonen, ble presentert i januar.

Som et ledd i dette arbeidet ble det foretatt en undersøkelse av tidsbruken i de to største lagmannsret-

Riksadvokat Tor-Aksel Busch, leder av Dommerforeningen Wiggo Storhaug Larssen og Advokatforeningens generalsekretær Merete Smith var blant deltakerne på møtet som diskuterte arbeidet en ny arbeidsgruppe skal i gang med. Arbeidsgruppen ledes av lagmann Hans Petter Jahre.

tene. Den viste et merforbruk av tid i lagmannsrettene sammenliknet med tingrettene i de to lagdømmene.

Nå er det straffesakene som er tema og også påtalemyndigheten er trukket inn i arbeidet.

Riksadvokatembetet mottok på sin side i fjor en rapport fra en arbeidsgruppe ledet av førstestatsadvokat Bård Thorsen.

Her blir det foreslått tiltak som en mer bevisst avgrensning av saken i en tidlig fase av etterforskningen og bruk av virkemidler som etterforskningsplan, bevisnotat, styringsgruppe osv. Det pekes også på et effektiviseringspotensial i bedre samhandling mellom sentrale aktører i straffesakspleien.

«Arbeidsgruppen som nå er opprettet er en hensiktsmessig oppfølging av dette arbeidet», heter det i mandatet.

Straffeprosessutvalget

Mandatet for den nye arbeidsgruppen er:

- Å utarbeide felles retningslinjer for iretteføring av straffesaker i tingrettene og lagmannsrettene og vurdere om det er behov for særlige retningslinjer for de omfattende straffesakene.
- Å vurdere om noen av forslagene fra Straffeprosessutvalget, og som ikke krever ny lovgivning, kan innarbeides i retningslinjene.
- Å gjøre undersøkelser av tidsbruken i tingrettene og lagmannsretten – og på tilsvarende måte gjøre en tidsundersøkelse i påtalemyndigheten knyttet til aktoreren av straffesaker.

Hundre år gammel juristfunksjon trues av nedleggelse

Norges eneste dispasjør

Han er et juristunikum i Norge. Som landets eneste dispasjør må Bjørn Slaatten være tilgjengelig til alle døgnets tider for å bistå etter felleshavarier til sjøs, enten skipet er gått på et skjær, som følge av sammenstøt eller andre alvorlige hendelser som setter skip og last i fare.

Tekst og foto: Tore Letvik

Har du, som utdannet jurist, sjøretten inne? Da vet du hva en dispasjør er da, eller? Hvis ikke så er du kanskje ikke alene. Den helt spesielle juristoppgaven er en sjelden fugl blant juristenes yrkesvalg her i landet. I de siste tiårene hadde Norge hadde to dispasjører, inntil 2012. Da sluttet Bjørn Slaattens eneste kollega og siden har Slaatten stått alene igjen med oppgavene.

En dispasjør håndterer felleshavari, som er et rettslig institutt på sjørettens område. Felleshavari er at tap som følge av at ekstraordinære redningstiltak som finner sted under reisen, skal deles likt på alle som har interesser i seilasen. Et fellesskap mellom last, frakt og skip. Et typisk eksempel er beskrevet å være hvis en vareeier må ofre noe av sin last, og dermed går på et tap, for å lette skipet i en nødsituasjon eller at skipet med last må berges og det pådras store utgifter til berging. I en slik situasjon må de andre deltagerne i fellesskapet, de som har økonomiske interesse i redningstiltaket og at reisen fullføres, være med å dele tap og utgifter, hver og en etter størrelsen på sin økonomiske interesse. Noe som kan være en utfordring hvis for eksempel et skip består av en last med et stort antall containere, som hver inneholder en rekke varer med ulike eiere.

– Da blir en av utfordringene å finne fram til alle eierne, og å finne ut hvilken verdi de har i lasten, sier Slaatten til Juristen. Etter å ha innhentet garantier fra de ulike, og en omfattende kontakt med partene og å

ha gjort beregninger og vurderinger, utarbeider han en dispasje, som er en utgiftsfordeling.

Ensom jobb

Bjørn Slaatten leier, passende nok, kontor i Dokkveien 1 i Oslo. Hans uniform er ikke båtlue og sydvest, men dress og slips, og hans arbeidsspråk er flytende engelsk bestående av komplisert teknisk terminologi. Noe Juristens utsendte til alt hell slipper å bli utfordret på.

Slaatten leier kontor i samme kontorkompleks som advokatfirmaet Wiersholm.

– Det gjør at jeg har andre å diskutere og prate med innen et juridisk miljø da vi alle spiser lunsj i felles kantine. For øvrig er dette et ganske ensomt yrke. Som dispasjør opererer man alene som en uavhengig instans og uten kolleger man kan trekke på for å diskutere problemstillinger med, da man er den som blir forelagt problemstillingene av andre. Det forventes at man kan vurdere og å ta stilling til ofte svært komplekse problemstillinger med sterke parter involvert på begge sider, ofte assistert av advokater. Uten faglig og

Bjørn Slaatten leier, passende nok, kontor i Dokkveien 1 i Oslo. Hans uniform er ikke båtlue og sydvest, men dress og slips, og hans arbeidsspråk er flytende engelsk bestående av komplisert teknisk terminologi.

praktisk tyngde vil man lett kunne komme opp i vanskelige situasjoner, sier Slaatten som er utdannet advokat.

Etter avlagt dispasjøreksamen i 1995 ble han beskikket som dispasjør i Statsråd i januar året etter. Han var medlem av komiteen nedsatt til revisjon av Norsk Sjøforsikringsplan 1996 og er også medlem av den permanente revisjonskomite i forbindelse med den nordiske sjøforsikringsplanen.

Dramatiske hendelser

Gjennom mer enn 20 år i yrket har han opplevd mange utfordrende situasjoner, og da er det bare å kaste det man har i hendene, eller for den saks skyld, på bena. Som da den 88 meter lange lastebåten «Optimar» gikk på grunn ved Averøy utenfor Kristiansund lille julaften 2017. Slaatten befant seg veldig langt unna, på fjellet. På bena hadde han ski.

– Jeg var ute og gikk en skitur på vidda da telefonen ringte, og satte i gang med å ta kontakt med partene umiddelbart, sier Slaatten.

Samtalen kom som en følge av den nervepirrende dramatikken som hadde inntruffet ute i sjøen. Frakteskipet Optimar, på 2.900 tonn hadde gått på et skjær i kuling og tung sjø. Mannskapet på sju måtte evakueres med Sea King helikopter. Redningsskøyta «Erik Bye» hadde rykket ut for å forsøke å berge skipet. Det ble rapportert om at skipet hadde 1.400 tonn last om bord, og at det hadde en 10-15 meter lang flenge i skroget. En brottsjø kastet lastebåten av skjæret og skipet begynte å drive mot land. I den grove sjøen klarte en av mannskapet på redningsskøyta å hoppe over til havaristen og man fikk den under slep inn til Kristiansund.

– Grunnstøtinger, brann eller kollisjoner. Det er svært ofte en del styr under slike hendelser og frykt for hva som kan skje. I slike situasjoner er det godt å føle trygghet i erfaring man har opparbeidet og kontaktnettet man har opparbeidet i Norge og utlandet, sier Slaatten.

En annen dramatisk situasjon var da et skip ble kapret utenfor Somalia. Det ukrainske mannskapet barrikaderte seg inne i skipet, men en ble skutt og drept gjennom en luke. En annen ble skadd under skytingen.

– Skipet var forsikret i Norge, men på utenlandske vilkår. Jeg ble engasjert som dispasjør, og utførte min jobb mens advokater i London forhandlet med piratene om løsepenger. Situasjonen var mildest talt alvorlig da det viste seg at piratene drepte en av mannskapet, sier Slaatten.

// Jeg var ute og gikk en skitur på vidda da telefonen ringte, og satte i gang med å ta kontakt med partene umiddelbart

Piratene forlot skipet etter å ha mottatt en sum løsepenger.

– Slike oppdrag tilhører heldigvis til de sjeldne, men det hender svært ofte at felleshavari gjelder skip som er i fjerne farvann, sier Slaatten.

En gang måtte han engasjere dispasjorkolleger i Japan, da et norsk skip grunnstøtte der. Det viste seg å ha 140 containere, og å bli en stor jobb med å hente inn garantier og å etablere kontakt med eierne av varene som skulle til mottakere i Japan og Kina.

– Men også dette gikk bra til slutt, via bistand fra de japanske dispasjorene, sier Slaatten.

Han kjemper for å bevare dispasjør-ordningen i Norge. En ordning som lever videre i de fleste sjøfarts nasjoner, som Sverige, Finland, Tyskland og ikke minst i England, som har et omfattende dispasjormiljø. I sin begrunnelse for å nedlegge ordningen i Norge peker departementet på at Danmark nylig avvirket ordningen, og at det er vanskelig å sikre etterveksten og utdan-

ningen av dispasjører i et så lite miljø som i Norge.

– Jeg mener vi må beholde ordningen i Norge. Ikke bare for min egen del, men fordi jeg er sikker på at en nedleggelse av dagens ordning vil føre til langt flere tvister, og rettssaker enn i dag. Dagens ordning er etablert og kjent også utenfor Norges grenser, og jeg brukes ikke sjeldent som en sakkyndig når det oppstår uenighet mellom de ulike parter, som eiere av skip, assurandører og andre. Partene vektlegger den uavhengige rollen jeg har og avgjørelsen jeg tar som dispasjør blir så godt som alltid respektert av partene, sier Slaatten.

– Ender sjeldent i retten

Dispasjorene benyttes også som uavhengig «ankeinstans» ved tvister mellom sikrede og assurandør om erstatningsoppgjør innen sjøforsikringsområdene i Nordisk Sjøforsikringsplan (NSPL). Sikrede kan forlange at et erstatningsoppgjør man er uenig i blir sendt inn til fornyet behandling hos nordisk dispasjør. Kostnaden ved denne behandlingen betales normalt av assurandørene. Behandling hos dispasjør fratar ikke partene muligheten av å bringe saken inn for domstolene dersom man fortsatt er uenig. I følge Slaatten skjer dette svært sjeldent med dagens ordning.

– Det er ytterst få av de sakene jeg har vært involvert i som er blitt tatt videre inn i domstolene siden jeg begynte som dispasjør i 1996, sier han.

Han mener en nedleggelse av ordningen vil kunne skape uklare tilstander. Det vil, blant annet, ikke være noe krav om at dispasjøren er utdannet jurist noe som vil være uheldig da den juridiske utdannelsen kommer godt med i arbeidet med disse sakene.

– Det vil i praksis være fritt frem for hvem som helst å kalle seg dispasjør, slik det var for 100 år siden. Da hadde vi en dispasjør nærmest på «hvert nes» langs kysten. Ordningen fungerte så dårlig at man så seg nødt til å lage en offentlig autoriseringsord-

I tung sjø og kuling gikk lasteskipet Optimar på grunn og står her på skjæret. Et mannskap på syv måtte evakueres. Bjørn Slaatten ble oppringt midt under dramaet og engasjert som dispasjør i felleshavariet. (Foto: Redningsselskapet).

ning, som har fungert frem til nå. Brukerne, det vil først og fremst si rederiene og assurandørene, er enige med meg i at ordningen ikke bør avskaffes, og det ligger ingen økonomisk gevinst for det offentlige i å avskaffe dispasjørordningen heller da min lønn kommer fra partene i de enkelte felleshavariene, sier Slaatten som var i ferd med å ansette en fullmektig for opplæring til dispasjør, da departementet lanserte nedleggingsforslaget i fjor høst.

Ansettelsen ble lagt på is i påvente av en avklaring med departementet.

– Det er ingen av brukerne som forstår departementets forslag og hvorfor de av eget tiltak ønsker å avvikle en ordning brukerne og markedet selv ønsker og opprettholde og som ikke innebærer noen utgifter for det offentlige, sier Slaatten.

«Bruker-protest»

Justis- og beredskapsdepartementets forslag om å avskaffe dispasjørordningen, og blant annet avvike offentlig oppnevning av dispasjør, har vært ute på høring. Norges Rederiforbund og The Nordic Association of Marine Insurers (Cefor) har i denne saken samme synspunkt, og har valgt å gi en felles høringsuttalelse.

«Cefor og Rederiforbundet går imot forslaget om oppheving av dispasjørordningen, og foreslår i stedet en endring av forskriften som legger til rette for en enklere og mer fleksibel løsning for å oppnevne nye og kvalifiserte dispasjører i Norge», heter det i høringsuttalelsen.

Også «ForsikringsMeglerne – Norske Forsikringsmegleres Forening» går sterkt mot forslaget. Og Advokatforeningen skriver:

«Advokatforeningen mener det vil være klart negativt dersom Norge ikke lenger har personer med «paratkunnskap» om felleshavarireglene, som kan bistå umiddelbart ved et havari. Dispasjøren har da en viktig funksjon som bindeledd mellom rederiet og lasteinteressentene, hvor dispasjøren bistår med å innhente sikkerhet fra lasten for felleshavaribidrag slik at bl.a. uskadet last kan videretransporteres uten unødig opphold.»

Foreningen skriver videre:

«Advokatforeningen anbefaler derfor at departementet i stedet for å oppheve dagens ordning, utreder nærmere det alternative forslaget om å endre kravene til utdanning og praksis for å kunne bli oppnevnt som dispasjør»

Ny leder for Juristforbundet Student

Sofie Rosvoll (21) studerer
jus i Tromsø.

Tekst: Tuva Bønke Grønning

UiT-studenten tar over vervet etter Pascual Strømsnæs, som har ledet seksjonen i ett år. Rosvoll forteller at hun etter å ha vært arrangementsansvarlig i ett år bestemte seg for å stille til valg som leder. 21 år gamle Sofie Rosvoll er opprinnelig fra Sørreisa og tredjeårsstudent ved Universitetet i Tromsø.

– Jeg hadde ikke noe behov for å vente med studiene etter videregående, så jeg begynte rett på, forteller hun.

Nå gleder hun seg til å ta fatt på den nye jobbe, og har mange hjertesaker på blokka.

– Det er jo naturligvis viktig for oss at studentene ser verdien i Juristforbundet, spesielt etter at det ble innført studentkontingent. Vi må jobbe hardere for å få frem hva vi har å tilby og for å være relevante for studentene, sier hun.

Et annet mål er å fortsette å arrangere kurs og studentkvelder med inspirerende temaer og debatt, forteller Rosvoll.

Videre er hun opptatt av at mange bachelorstudenter er redde for å miste muligheten til å fullføre en master når Universitetet i Århus høsten 2020 innfører nye krav og begrensinger på hvor mange bachelorstudenter de vil ta inn fra Norge.

– Det er mange som er fortvila. Det vil blant annet bli innført begrensninger på antall studenter, men vi vet ikke hvor stor kvoten blir ennå. I tillegg innføres det krav om strafferett som valgfag, som for eksempel studentene ved Universitetet i Agder ikke har, forteller Rosvoll.

– Mange har tenkt at det er en sikker mulighet.

Trakassering

Trakassering og manglende varsling er også saker Rosvoll og studentseksjonen

vil ta tak i etter at det kom frem at få tør å varsle om trakassering, og det ble lansert felles etiske retningslinjer mot trakassering for jusstudentene.

– Studentene skal føle seg trygge, også når de er på ulike arrangementer. Denne undersøkelsen, sammen med de nye etiske retningslinjene ved fakultetene, gir et godt utgangspunkt for å ta tak i det vi må jobbe med, sier Rosvoll.

Hun forteller at de vil følge opp hvordan de nye retningslinjene tas tak i, og sørge for at de ikke bare leses for så å glemmes bort.

Studentleder Sofie Rosvoll er blant annet opptatt av at «jurist» må bli en beskyttet tittel, og å kartlegge de jusstudentene som sliter med å få seg jobb etter studiene.

Til slutt trekker den nye studentlederen frem arbeidet med å gjøre «jurist» til en beskyttet tittel, og å kartlegge de jusstudentene som sliter med å få seg jobb etter studiene.

Bachelorstudenter ikke sikret jusmaster i Aarhus

Bachelorstudenter føler seg lurt etter at Universitetet i Aarhus innfører adgangs- og begrensninger.

Tekst: Tuva Bønke Grønning

Rett før sommeren 2018 kom syv studenter hjem med en master (cand.jur) fra Aarhus universitet. De var de første som fullførte en master i Danmark etter å ha tatt en bachelor i jus i Norge først.

Studenter ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN) trodde de uavhengig av karakterer hadde muligheten til å ta en master i Danmark, men nå er det klart at Universitetet i Aarhus vil innføre adgangsbegrensning fra høsten 2020. Det var ingen slike begrensninger da USN inngikk samarbeidet med universitetet.

Nå har over 100 studenter skrevet under på et opprop og ber USN om en redegjørelse, skriver Khrono. De føler seg lurt om mener det har blitt gitt inntrykk av at de var garantert en plass på masterstudiet.

Til Khrono forteller Anne Bang Lyngdal, som er instituttleder på Handelshøyskolen og Institutt for økonomi, markedsføring og jus på Campus Ringerike ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN), at de fikk beskjed om de nye begrensningene før jul. Hun mener de aldri har gitt noen garanti for at studentene skulle komme inn på masterprogrammet i Danmark.

– Utgangspunktet for samarbeidet er at jeg ønsket at våre studenter skulle ha mulighet til å gå videre og bli jurister og heller konkurrere på bakgrunn av sine bachelor-karakterer enn sine karakterer på videregående skole for å oppnå dette, sier Lyngdal til Khrono.

Juristforbundet Student

Sofie Rosvoll i Juristforbundet Student forteller at de ser på saken og at det har vært tatt opp i hovedstyret i Juristforbundet.

Anne Bang Lyngdal, som er initiativtaker til samarbeidet med Aarhus, sa i høst til Juristen at hun mener bachelorstudentene behandles urimelig når de må søke seg inn med karakterene fra videregående til opptak til master ved Universitetet i Oslo, Bergen eller Tromsø. Mange har derfor endt opp med å bruke tid på å forbedre videregående karakterene sine etter å ha tatt en bachelor.

– De ser på seg selv som et A-lag og oss som et B-lag. Det er en veldig gammelmodig måte å se det på. Vi har bygget opp en god jusstand og driver butikk etter samme regelverk, sa hun.

Hun sa videre at USN synes den danske kandidatutdannelsen i jus er spesielt godt egnet da den har et høyt nivå av spesialisering.

– Jeg tror generalisttankegangen som har stått sterkt i jusstudiene her hjemme står for fall og at høyere grad av spesialisering vil tvinge seg frem også i Norge, sier Bang Lyngdal.

Supergründer

– Vi oversvømmes av nye regler. Jurister blir nødvendig onde

Cutters, Dr. Dropin, Squeeze. Sjansen er stor for at du har hørt om i alle fall et av selskapene juristutdannede Karl-Axel Bauer har startet opp.

Tekst og foto: Tuva Bänke Grønning

Den juristutdanna gründeren Karl-Axel Bauer måtte gjennom studietida og ni år hos McKinsey før han endelig hoppet i det og bestemte seg for å starte noe eget.

– Jeg angrer ikke på verken studiene eller årene i McKinsey, men jeg burde nok gjort det før. Hvis du først ønsker å starte noe eget så er det bare å hoppe i det tidlig, og ikke kaste bort de årene med størst skaperkraft på studier, mener han.

I Askeladdens lokaler rett over Lorry i Oslo, som Bauer også forøvrig eier og driver, sitter en liten gjeng samlet med mål om å starte opp tre til fem gründerbedrifter i året. Sammen

med gründerne utvikler, finansierer og skalerer de nye prosjekter som skal forenkle og forbedre tjeneste-, service-, og underholdningsmarkedet.

Noen av eksemplene er Cutters, som tilbyr rimelig hårklipp på 15 minutter, Squeeze som tilbyr kvalitetsmassasje som abonnement og Dr. Dropin som tilbyr legetjenester uten ventetid til en fast lav pris.

Droppet advokatbransjen

Når Bauer og kollegaene skal finne nye ideer «jakter de i flokk» og samler en gruppe av funksjonelle eksperter som går sammen for å utvikle et selskap.

– Vi har noen kriterier, som meningsfull markedsstørrelse, fravær av sterke konkurrenter og at det helst ikke skal være for regulert, forteller Bauer.

Han forteller at Askeladden lenge tenkte på advokatbransjen, men etter en vurdering valgte å kikke i andre retninger.

Bauer tror ikke vi vil se store endringer når det gjelder fokus på kundeopplevelse i bransjen med det første. Han mener kundedynamikken

i advokatbransjen skiller seg for mye fra andre tjenestebansjer.

– Det var flere ting som talte for at vi skulle gå inn i bransjen: det er svak konkurranse, ikke veldig regulert, og det er mye å hente på pris.

– Men det står så mye på spill for kunden. Ofte vil kunden være mer opptatt av resultat enn alt rundt. Markedet er derfor veldig beskyttet, sier han.

Flere lover = flere folk

At det er mye å hente på digitalisering og automatisering i bransjen, har imidlertid Bauer stor tro på. Han trekker frem Lawbotics som et godt eksempel.

– Men advokater og jurister vil ikke miste jobbene på grunn av roboter på lang tid, om det overhodet vil skje. Vi oversvømmes av nye regler hele tiden. Det blir bare verre og verre, og siden det sjelden er to streker under svaret vil det være behov for mer og mer folk. En robot er metodiske og regelstyrte, og har store problemer med nyanser og skjønn, sier han.

Advokater og jurister
vil ikke miste jobbene
på grunn av roboter
på lang tid

Birken, triatlon eller yoga på CV-en?

– Toppledere fokuserer i større grad på menneskene enn alt som kan måles.

Tekst: Tuva Bønke Grønning

I 2012 kalte Bloomberg Ironman-konkurransen for det ultimate statussymbolet for topledere i USA. Men nå er det ikke lenger like hipt å sette sportslige prestasjoner på CV-en, skal vi tro danske Djøfbladet. Den nye trenden for ledelse er heller å søke innover.

– Ja, vi går faktisk og ler litt av bildet av topplederen i lycradrakt, sier Susanne Rønskov Hermann i Future Skills, som rådgir flere store internasjonale virksomheter, til bladet.

Sammen med en kollega reiser hun rundt i Danmark med foredraget «Fuck Lycra Management».

Også her i Norge ser rekrutterere og veiledere noe av den samme tendensen.

– Absolutt. Mitt inntrykk er at det er mye endringer i arbeidslivet generelt, og at topledere fokuserer i større grad er

på menneskene enn alt som kan måles, sier Inger-Christine Lindstrøm.

Hun er karriereveileder i Juristforbundet og hjelper daglig jurister på jobb jakt og holder kurs og foredrag.

– En som ønsker å være en god leder må også bli kjent med andre sider av seg selv og sine ansatte. Myke verdier ser ut til å bli viktigere. Mange ledere opplever presset og kravene om at de også må legge til rette for at arbeidstakerne skal kunne prestere, sier hun.

Mot slutten av året i fjor pekte magasinet Forbes på åtte trender ledere burde være obs på i 2019. Også her ble viktigheten av myke verdier trukket frem.

Ekstrem sport og yoga

Lindstrøm mener imidlertid at fritidsinteresser og aktiviteter helt klart hører hjemme på en CV, men ikke nødvendigvis mer enn et par linjer.

– At du driver med yoga har like mye å gjøre på CV-en som at du løper Birken eller triatlon. Liker du konserter og gode bøker er det også ting som kan tas med i en CV. Det er tross alt et menneske og en ny kollega som skal ansettes, sier hun.

– Både idrett, yoga eller andre ting handler for mange om en måte å håndtere en travel hverdag på. Og det er positivt å vise frem.

Blir det imidlertid mye ekstrem sport på CV-en bør du tenke på hvilke signaler det sender, mener karriererådgiveren. Står det i stillingsannonsen at de søker en lagspiller er det kanskje ikke en god ide å legge ut om triatlon og Birken.

– Da må du kanskje kunne redegjøre for hvorfor du bruker så mye tid på dette, og kanskje svare på hva det går på bekostning av, sier hun.

Selv om både personlig utvikling og fokus på menneskene og miljøet er på full fart inn både i arbeidslivet og i jobbsøknader vil likevel Birken og triatlon rangere høyt i en del miljøer, tror Lindstrøm.

– Men selv i disse miljøene må man nok i større grad vise at man tenker på begge deler. Det er helt klart miljøer hvor triatlon på CV-en gir anerkjennelse. Jeg tror fortsatt det er en stund til det forsvinner helt.

Lindstrøm tror de to vil fortsette å leve side om side.

– Ledere blir flinkere til å se hva dette kan ha å si for jobben, og det er

Anne Therese
Bogen

Inger-Christine
Lindstrøm

Foto: colourbox.com

derfor viktig å forklare hvorfor din fritidsinteresse kan gi fordeler i jobben når du søker jobb, sier hun.

Generasjon Y

Hos advokatfirmaet Thommessen rekrutterer de for det meste nyutdannede fullmektiger. HR-sjef Anne Therese Bogen forteller at de ser etter mer enn bare juridisk kompetanse.

Ettersom det som regel dreier seg om studenter, er det sjelden de ser Birken eller triatlon på CV-ene. Når det eventuelt er snakk om idrett er det da

Vi går faktisk og ler litt av bildet av topplederen i lycradrakt

Susanne Rønskov Hermann

for eksempel studenter som har drevet med toppidrett ved siden av studiet.

– Engasjement og interesser utenfor jussen er derfor veldig positivt, og ikke minst lærerikt med tanke på å jobbe sammen med andre mot et felles mål, sier hun.

Hun opplever at studentene er flinke til å engasjere seg i foreninger og verv ved siden av studiet.

– Vi ser etter medarbeidere som er nysgjerrige og engasjerte, og som ønsker å bidra til vårt miljø, både faglig og sosialt, sier hun.

Bogen tror et skifte fra ytre til indre egenskaper og fokus henger sammen med at generasjon Y er på full fart inn i arbeidslivet.

– De kjennetegnes blant annet av at de er opptatt av verdier og ønsker å bidra positivt til samfunnet, sier hun.

Vokter av rettssikkerhet bak murene

Hun har vært ni år i Ila fengsel og forvaringsanstalt. – Og jeg er her – ikke bare av egen fri vilje – jeg stortrives, sier Tonje Sandal (35). Som sjefsjurist i fengselet er hun imidlertid nå bekymret for situasjonen for forvaringsdømte.

Tekst og foto: Tore Letvik

– Ila er dimensjonert for å gi individuell oppfølging av 67 forvaringsinnsatte. Vi har i dag 78 med forvaringsdom hos oss, og beregninger viser at vi kan komme til å få ansvaret for 90 forvaringsinnsatte på Ila i nær framtid. Situasjonen er nå slik at vi ikke er i stand til å innfri vårt samfunnsoppdrag når det gjelder ivaretagelse av nye forvaringsdømte, sier Sandal.

Kriminelle som er dømt til forvaring anses på innsettelsestidspunktet å utgjøre en fare for samfunnet. Drapsmenn, brutale voldtektsmenn, ransmenn, barneovergrepere. Dersom de er dømt til forvaring skal de ha en tilrettelagt soning hvor blant annet bruk av kognitive endringsprogrammer kan føre til endrede reaksjons-

mønstre, og på sikt en endret adferd som gjør at de ikke er farlige for samfunnet den dagen de løslates.

– Vi tilføres ikke nok ressurser til å kunne rehabilitere alle som er dømt til forvaring. Dette er en uholdbar situasjon som jeg håper det nå blir fokus på, sier Sandal.

– Med så mange innsatte på forvaring er Ila nødt til å plassere mange på vanlige domsavdelinger uten tilrettelagt soning.

– Vi har ikke mannskap og ressurser nok til å gi alle de forvaringsinnsatte den individuelle oppfølgingen de trenger for å kunne tilbakeføres til samfunnet på en sikker måte, sier hun.

Fem jurister

Sandal jobber som jurist blant landets aller farligste kriminelle. Likevel er hun glad for sitt yrkesvalg bak piggtrådgjerdene og murene på Ila. Der er hun leder for en gruppe på totalt fem jurister, og fungerer i dag i tillegg som assisterende fengselsleder.

Vi kommer inn i anstalten, etter å ha blitt sjekket grundig og vel og etter å ha blitt sluset gjennom en rekke fysiske hindre og sikkerhetsforanstaltninger. Såpass er sikkerhetsregimet at vi undrende spør en åpenbart erfaren kvinnelig fengselsbetjent i vekten: Må det være så vanskelig å komme *inn* i et fengsel da? Hvorpå vi får et lunt, men

myndig og underfundig svar: Her er det ikke lett, verken å komme inn, eller ut.

Men vi kommer inn til slutt. Blir tatt varmt imot av Tonje Sandal, og loset inn på direktørens kontor som for anledningen er utlånt henne til dette intervjuet.

Vi spør Sandal om hun får reaksjoner fra andre på at hun jobber i en anstalt hvor de fleste av de innsatte er blitt vurdert som så farlige for samfunnet at de er idømt forvaring.

– Privat, utenfor jobb, hender det at venner og bekjente spør om jeg er redd. Svaret mitt er at jeg aldri har følt meg redd inne i fengselet. Det er selvfølgelig sikkerhetstiltak man må følge inne i et fengsel, men de er så gode at jeg ikke føler noen utrygghet, sier Sandal.

Som med et tydelig og sterkt engasjement forteller om betydningen av å utøve et yrke som jurist bak murene.

– Jeg føler at jobben er viktig. Selv personer som er dømt for de verst tenkelige forbrytelser har rettigheter. For oss som jurister handler det ikke om å ta parti for eller mot noe eller noen. En person som er idømt fengselsstraff, er fradømt sin frihet. Det er straffen. Vi som jobber inne i fengselet har fokus på at de ikke skal påføres ytterligere lidelse av oss, og at de er

– Situasjonen er nå slik at vi ikke er i stand til å innfri vårt samfunnsoppdrag når det gjelder ivaretagelse av nye forvaringsdømte, sier Tonje Sandal

menneker med rettigheter også her. Som jurist ser jeg det som en svært viktig oppgave å være med på å sikre at de rettighetene innsatte har ivaretas på best mulig forsvarlig måte. Man skal ha respekt for straffen. For hva den er, og for hva den ikke skal være, sier Sandal.

Forsterket juristkorps

Å få komme ut og trekke frisk luft, rett til å delta i aktiviteter og å kunne ha menneskelig samvær er faktorer som kan virke som en selvfølge for den som ikke sitter i fengsel.

– Men for mange av de som sitter i fengsel på dom eller forvaring er slikt med på å gi dagene mening, sier Sandal.

Mens andre av landets fengsler ikke har ansatt jurist, eller maksimum 1-2 jurister, har Ila en hel håndfull jurister.

– Vi er med på å gjøre vurderinger blant annet i forbindelse med søknader om permisjoner, begjæring om prøveløslatelse og forlengelser av tidsrammen for forvaring. Vi har flere jurister ansatt her enn det som er vanlig i et fengsel som en følge av at Ila er hovedanstalten for forvaringsdomfelte og at dette stiller ekstra krav til saksbehandling og farlighetsvurderinger. De fleste saker om prøveløslatelse og forlengelser går i retten. Der stiller fengselet med to vitner. En av oss jurister og en psykolog. På forhånd har vi da deltatt på stormøte, med en rekke ansatte fra ulike fagområder til stede og gjort en omfattende vurdering av den forvaringsdømtes farlighet, sier Sandal.

– Jeg føler at jobben er viktig. Selv personer som er dømt for de verst tenkelige forbrytelser har rettigheter, sier Tonje Sandal

Myndigheten til å innvilge permisjoner ligger hos kriminalomsorgen på regionalt nivå. Men først innhenter Sandal og hennes juristkolleger informasjon om den innsattes oppførsel i fengselet fra, blant andre, fengselsbetjentene. Juristene har som hovedregel at de selv ikke snakker direkte med den som søker om permisjon.

– Dette er bevisst, for å sikre objektivitet. Vi innhenter opplysninger og gjør våre vurderinger ut fra disse, uten direkte kontakt med den innsatte, før vi sender vår anbefaling til kriminalomsorgens regionskontor,

sier Sandal som forteller at hun opplever en variert arbeidshverdag hvor det hele tiden er nye ting å lære.

– Jeg har en jobb i skjæringspunktet mellom juss og psykologi, så her er det erfaring å hente også utenfor mitt eget fagfelt, sier Sandal som forteller om et svært godt miljø mellom juristene på Ila.

– Vi har en høy trivselsfaktor og en meningsfull jobb. Noe som bidrar til at mange velger å jobbe her lenge, sier hun.

Fra universitet til fengsel

Selv valgte hun å søke på jobben fordi hun var nysgjerrig på noe annet enn forretningsjuss, som mange andre valgte.

– Jeg kom hit rett etter at jeg var ferdig utdannet og hadde ikke en gang noe bevisst forhold til at de hadde jurister i fengsel. Noe av det som gjorde at jeg søkte jobb i fengsel er at jeg er opptatt av at den makten som forvaltes i fengsler skal gjøres med respekt og etter regelverket, sier Sandal.

I likhet med Sandal har fungerende direktør for Ila fengsel og forvaringsanstalt, Gøran Nilsson, rettet søkelys på misforholdet mellom antall fanger på forvaring på Ila, fengselets manglende ressurser og mulighet til å gi individuell oppfølging. Nilsson skrev nylig en kronikk i Aftenposten som han avsluttet på følgende måte: «Dette bør gjøre flere enn oss bekymret».

Forvaringsdømte har ingen lovfestet rett til å få et soningsforløp som reduserer deres farlighet. Tonje Sandal understreker imidlertid at når personer idømmes forvaring, skal de under soningen gis bedre muligheter til å håndtere aggresjon, rusproblematikk og andre forhold som har gjort dem så farlige at samfunnet må beskyttes mot dem.

Her er det erfaring å hente også utenfor mitt eget fagfelt

– I forvaringsforskriften heter det blant annet: «En viktig forutsetning er at forvaringsstraffen skal ha et annet innhold enn straff i tradisjonell forstand og at innholdet skal tilpasses den enkeltes særlige forutsetninger og behov».

Sandal peker også på hva som angis i retningslinjene for bruk av forvaring, hvor bemanningssituasjonen nevnes spesielt:

«Forvaringsstraffen forutsettes å skulle ha et annet innhold og være mer individuelt tilrettelagt enn straff i tradisjonell forstand. Gjennom bygningsmessige tilpasninger, bedre bemanning pr innsatt, tverrfaglig kompetanse, individuelt tilrettede påvirkningsprogrammer og andre tiltak skal forvaringsavdelingen ha spesielle forutsetninger og fagkompetanse for å tilrettelegge et hensiktsmessig forvaringstilbud med utgangspunkt i kartlegging og risikovurdering av den enkelte».

– Ord uten innhold

Hun peker på to mulige konsekvenser av ikke å kunne følge opp de forvaringsansatte, slik forskriften sier.

– Det ene er at forvaringsdømte, som vi mener fortsatt utgjør en fare for samfunnssikkerheten, løslates dersom de har vært svært lenge i fengsel, og vi ikke har hatt ressurser til å følge hans utvikling. Da kan vi kanskje ikke dokumentere fortsatt farlighet. Dermed vil farlige forvaringsdømte kunne slippe ut av fengsel.

– Den andre konsekvensen vil kunne bli at noen aldri slipper ut av fengsel fordi de ikke har fått individuell oppfølging og fortsatt vil bli ansett som en fare for samfunnets sikkerhet. Forvaringsstraff forutsetter at den domfelte skal tilbys ulike tiltak for å kunne redusere sin farlighet. Hvis dette ikke skal være realiteten, bør det kanskje heller vurderes å innføres livstidsstraff.

– Hvis vi ikke kan oppfylle forutsetningene blir alt bare ord. Uten innhold.

Rettshjelp kan ikke vente!

Rettshjelpsordninga skal igjen drøftes, undersøkes, vurderes og analyseres. Jussbuss mener likevel at noen av endringene må skje nå. Som samfunn har vi ikke tid til å vente frem til våren 2020, når utredningen av ordninga skal stå ferdig, før vi ser endringer i inntektsgrensa og en utvidelse av hvilke saker som omfattes etter dagens system.

For første gang på nesten ti år skal rettshjelpsordningen vurderes, og i den anledning er det satt ned et utvalg. Rettshjelpsutvalgets oppgave er å se på om, og hvordan rettshjelpsordninga kan styrke rettsikkerheten til den enkelte. Jussbuss hilser utvalget velkommen, og er fornøyd med at ordninga nå skal under lupen igjen.

Dette er likevel med en viss skepsis, ettersom utvalgets mandat fremstår som et vondt flashback til Stortingsmeldinga som kom for nøyaktig 10 år siden. Der ble det uttalt at «[d]et er snart ti år sidan rettshjelpsordninga vart undergitt ei brei drøfting». Meldinga inneholdt en rekke gode tiltak som, foruten prøveprosjektet med førstelinjetjeneste, dessverre ser ut til å ha gått i glemmeboka. Vi har ikke siden 2009 sett noen endring i utvidelse av hvilke saksområder som skal omfattes, eller at inntektsgrensa har blitt økt i tråd med samfunnsutviklingen.

Jussbuss mener at regjeringa må ta ansvar for at inntektsgrensa settes opp, og det snarest. Det må også skje en utvidelse av saksområder, for å kunne ivareta rettsikkerheten til folk som står overfor juridiske problemstillinger av stor personlig og velferds-messig betydning.

Det fremgår av mandatet at «minst ett av utvalgets forslag skal innebære at statens samlede utgifter til rettshjelp holdes om lag på dagens nivå», og

Maren Larsen Borgan

videre at utvalget skal legge frem løsninger for hvordan ordninga kan effektiviseres. Jussbuss er i utgangspunktet positive til en effektivisering, men som samfunn må vi ta innover oss at rettshjelp som et velferdsgode koster penger. Vi frykter at effektivisering betyr en innskrenking av dagens ordning, slik at den i praksis vil omfatte færre mennesker med rettshjelpsbehov.

For det første må inntektsgrensene økes nå, til et nivå som sørger for at vi følger samfunnsutviklingen, og det betyr at staten må ta en større del av ansvaret.

Inntektsgrensene har ikke blitt endret siden 2009, og er fortsatt på 246 000 kroner. I dag tilsvarer dette 296 622 kroner, beregnet etter konsumprisindeksen. Etter formålspara-

grafen i lov om fri rettshjelp er det saker av personlig og velferds-messig betydning som skal omfattes, og når klienter som for eksempel mottar uføretrygd nå havner over inntektsgrensa, mener vi at formålet med hele ordninga forsømmes. Det tas heller ikke en vurdering på klientenes reelle betalingsevne, med for eksempel hensyn til forsørgerbyrde og gjeld. Dette er hensyn som må tas, da to som tjener likt, potensielt stiller svært ulikt økonomisk. Vi kan ikke se at utvalget, i sin utredning, vil komme frem til noe annet enn at inntektsgrensa må økes, og da må regjeringa ta ansvar og gjøre dette nå.

For det andre skal utvalget vurdere hvorvidt det er behov for å utvide ordninga til å omfatte flere saksområder. Jussbuss kan allerede fortelle at behovet for at flere saksområder omfattes, er stort. I dag ytes det for eksempel ikke fri rettshjelp i saker om isolasjon av innsatte, lønnsinndrivelse til arbeidstakere, avslag på nødhjelp hos NAV, utvisning ved brudd på straffeloven, og heller ikke ved bestridelse av krav i svindelsaker. Det er helt åpenbart at disse sakene, blant flere, er av stor personlig og velferds-messig betydning for den enkelte, og Jussbuss mener at disse må omfattes av ordningen. Slik ordninga er i dag, er det Jussbuss og andre lignende rettshjelpstiltak som bistår i slike saker, og sånn bør det ikke være. Dersom staten ønsker å etterleve formålet om at rettshjelpsordninga skal være en sosial støtteordning for de som ikke selv har tilstrekkelig med midler til å kreve sin rett, så må det en utvidelse til.

Vi ønsker utvalget lykke til – og ber om at regjeringa gjør de endringene som ikke kan vente, nå!

Maren Larsen Borgan, Jussbuss

Forsøkte å få springkniver og gasspistol inn i tinghuset

Springkniver. Batangkniver. Gasspistol. Dette er blant gjenstandene som ble avslørt av sikkerhetskontrollen i Oslo tinghus i fjor.

Tekst: Tore Letvik

Over 150 000 personer passerte gjennom sikkerhetskontrollen i 2018, som var det første året med etablert sikkerhetskontroll gjennom hele året i Oslo tinghus.

Det ble tatt beslag i 35 ulovlige gjenstander i forbindelse med sikkerhetskontrollen.

Dette var blant annet springkniver, batangkniver, kredittkortkniver og en gasspistol.

Alle beslagene resulterte i en involvering fra politiet i en eller annen form.

I tillegg til metalldetektor og røntgenskanning av vesker og annet medbragt, bidro også et oppdatert system for kameraovervåking og perimeter-sikring ved tinghuset til økt sikkerhet for besøkende, aktører og ansatte, i følge Oslo tingrett.

Det ble i fjor beslaglagt 35 ulovlige gjenstander i sikkerhetskontrollen på Oslo tinghus (Foto: Tore Letvik)

«Sikkerhetskontrollen i Oslo tinghus i 2018 er en bærebjelke i den forebyggende sikkerheten på tinghuset. Kapasiteten ble satt på prøve på høstparten med en ny «rekord»: mellom kl.08:00 - 09:00 passerte hele 521 personer gjennom sikkerhetskontrollen. Alle ble løst trygt og effektivt igjennom, med visshet om at de ikke medbragte farlige gjenstander», skriver tingretten i sin årsmelding for 2018.

Dette er sikkerhetskontrollens tall for hele 2018:

- Kontrollerte personer i metalldetektor: 150 134
- Røntgengjennomlyste kolli: 223 163
- Manuelle kontroller: 2435
- Bagasjesjekker: 580
- Oppbevaring av uønskede gjenstander: 789
- Beslag av 35 ulovlige gjenstander.

– Kan oppleve at aktiviteter på sosiale medier må begrenses

I Oslo tingretts årsmelding for 2018 beskrives trusler som krever sikkerhetstiltak.

«Trusler mot ansatte, aktører og vitner i domstolene er dessverre noe som skjer fra tid til annen. I 2018 ble det fremsatt flere alvorlige trusler som førte til anmeldelse av trusselutøvere. Politiet tar sakene på alvor og foretar

nødvendige skritt for å følge opp sakene gjennom etterforskning og andre tiltak for å sikre de ansatte.»

«Sosiale medier brukes i stor grad som «innslagspunkt» for trusler. Dette gjør dessverre at ansatte i større grad enn tidligere kan oppleve at aktiviteter på sosiale medier må begrenses», heter det i årsmeldingen.

«Som følge av sikkerhetskontrollen har antall saker med behov for forsterket sikkerhet fortsatt gått ned. I 2018 hadde vi forsterket sikkerhet i 19 saker. Vi ser likevel en økende tendens til at saker krever særskilte tiltak utover grunnsikring», skriver tingretten.

Helene Dorans
advokat

Erik Graff
spesialrådgiver

Rikke Ringsrød
fagsjef

Thea Larsen Normann
advokatfullmektig

Ragnhild Bø Raugland
advokat

Rollen som personvernombud

Flere saker i media har den siste tiden satt søkelys på rollen som personvernombud. Vi har lest om ansatte ved OUS som raser mot virksomhetens personvernombud og om et ombud som blir omplassert. Hva er egentlig et personvernombud og hvorfor kan denne rollen være krevende å inneha?

Mange bedrifter og organisasjoner behandler daglig store mengder personopplysninger. Disse virksomhetene kan være lovpålagt å oppnevne et personvernombud. Hensikten med ordningen er å styrke virksomhetens evne til å etterleve regelverket for behandling av personopplysninger og å sørge for at virksomheten har den nødvendige kompetansen for å håndtere personopplysninger i tråd med regelverket.

Hvilke virksomheter må oppnevne personvernombud?

Virksomheter som behandler personopplysninger i et større omfang plikter å oppnevne et personvernombud. Personvernforordningen artikkel 37 fastslår at alle offentlige virksomheter, med unntak av domstoler, er pålagt å utnevne et personvernombud. I tillegg skal virksomheter, hvor hovedaktiviteten består i regelmessig og systematisk å overvåke personer i stort omfang (bokstav b), eller virksomheter som behandler sensitive opplysninger i stort omfang (bokstav c), oppnevne personvernombud. Hvem som er virksomhetens ombud, skal meldes til Datatilsynet.

Virksomhetens ledelse er øverste ansvarlig for behandlingen av personopplysninger og defineres som den behandlingsansvarlige. Databehandleren er den som behandler personopplysninger på vegne av en behandlingsansvarlig.

Hvem kan være personvernombud?

Forordningen fastsetter ikke noen formelle krav til hvem som kan være personvernombud. Dette innebærer som utgangspunkt at alle kan oppnevnes til rollen. Forordningen artikkel 37 (5) stiller imidlertid tydelige krav

til at den som oppnevnes har faglige kvalifikasjoner, kjenner godt til personvernregelverket og praksis samt har evne til å utføre oppgavene. Den som har ombudsrollen skal bidra til å sikre at personvernspørsmål får tilstrekkelig oppmerksomhet i virksomhetene og at virksomheten har den kompetansen som er nødvendig for å håndtere den risikoen som behandling av personopplysninger innebærer.

For å kunne fungere godt i rollen er det en forutsetning at den som oppnevnes har kunnskap om organisasjonen og virksomheten. Dette for å kunne sette seg inn i og forstå hvordan personopplysninger behandles.

Bare fysiske personer kan inneha rollen. Den behandlingsansvarlige, kan ikke utnevne seg selv som personvernombud. Datatilsynet fraråder at den som er sikkerhetsansvarlig også påtar seg rollen som personvernombud da disse rollene ofte kan ha motstridende interesser.

Det er viktig å merke seg at personvernombudet har taushetsplikt, jf. artikkel 38 (5).

Personvernombudets oppgaver

Personvernombudets lovpålagte oppgaver følger av personvernforordningen artikkel 39. Sentrale gjøremål er blant annet å gi råd i egen organisasjon, til ansatte og til behandlingsansvarlig eller databehandler. Videre skal ombudet følge med på at egen virksomhet etterlever personvernregelverket. Ombudet skal gi råd om vurderingen av personvernkonsekvensene og kontrollere gjennomføringen. Personvernombudets arbeid skjer i stor grad internt i egen organisasjon. Ombudet skal fungere som kontaktperson utad til de som virksomheten behandler personopplysninger om (de registrerte) og samarbeide med tilsynsmyndigheten. Personvernombudet kan også utføre andre personvernrelaterte oppgaver i virksomheten enn det som følger av forordningen.

Arbeidsgiver plikter å stille nødvendige ressurser til rådighet for personvernombudet slik at ombudet får oppfylt sine lovpålagte oppgaver. Dette innebærer blant annet at ombudet skal gis mulighet til å gå på nødvendig kurs, fagsamlinger eller annet for å opprettholde sin dybdekunnskap, jf. artikkel 38 (2).

Interessekonflikt mellom personvern og virksomhetens øvrige formål

Et personvernombud skal opptre uavhengig og gi ledelsen råd som er objektive og kvalifiserte ut i fra personvernensyn. Det er forbudt å instruere ombudet om hvordan denne skal utføre sine lovpålagte oppgaver. Det er behandlingsansvarlig eller databehandlers oppgave å ivareta ombudets uavhengighet og støtte opp om dets arbeid.

Personvernombudet har i oppgave å gi råd samt å kontrollere etterlevelse av relevant regelverk. Det er imidlertid ledelsen, som behandlingsansvarlig, som har ansvaret for at personvernlovgivningen følges. Ledelsen vil ha ansvaret for at virksomheten opptre i samsvar med øvrig lovgivning, samt treffer de endelige beslutningene. I denne prosessen vil et personvernombud kunne oppleve at ledelsen går imot ombudets råd. For å minimere ombudets utsatte posisjon er det viktig å skille mellom dets rådgivende funksjon og hvem som faktisk tar beslutningene. Dette innebærer at ledelsen må ha kompetanse til å forstå og vurdere de råd ombudet gir, og å avveie disse mot virksomhetens øvrige behov. For å minimere risikoen for at ombudet i kraft av sin rolle kommer i en utsatt posisjon, bør enhver

virksomhet gjøre nødvendige rolleavklaringer og videreformidle disse nedover i organisasjonen.

Avslutningsvis minner Juristforbundets advokatkontor om at det er forbudt å iverksette formelle og uformelle sanksjoner mot et ombud som utfører sine oppgaver, jf. artikkel 38 (3). Sanksjoner kan for eksempel være tap av goder som ansatte vanligvis nyter godt av, forbigåelse ved karriereopptrykk og/eller lønnsforhøyelser. Advokatkontoret kan kontaktes dersom du som ombud opplever negative handlinger knyttet til rollen som personvernombud.

Vårens lønnsoppgjør i offentlig sektor

Så snart snøklodder og hestehov spretter frem etter en lang vinter, er det klart for lønnsoppgjør. I år er det mellomoppgjør i de offentlige tariffområdene. Mellomoppgjør betyr at partene primært diskuterer økonomien for de to neste avtaleårene. Øvrige endringer i hovedtariffavtalene må vente til 2020.

Teknisk beregningsutvalg (TBU) har nylig fremlagt sin midlertidige rapport som viser at gjennomsnittslønnen i samfunnet siste år økte med 2,8 prosent. Med en høyere prisvekst enn forventet fra 2017-2018 ble det en reallønnsøkning på 0,1 prosent før skatt i snitt for alle lønnstakere. Forventet prisvekst for 2018-2019 er 2,2 prosent, men det er noe usikkerhet knyttet til kronekurs og strømpriser.

Juristforbundet går inn i årets oppgjør med en klar forventning om en reallønnsøkning for våre medlemmer i alle tariffområder.

KS og KS Bedrift

KS-området dekker alle våre medlemmer som jobber i kommuner og fylkes-

kommuner. I KS-området fastsettes lønnsøkningen gjennom lokale forhandlinger. Det er den tillitsvalgte i Juristforbundet som forhandler kollektivt for medlemmene i hver enkelt kommune. De lokale forhandlingene er en godt innarbeidet ordning som over tid gir gode resultater. Forhandlingene påbegynnes i mai-juni og avsluttes i oktober.

Skal du som medlem få den årlige lønnsøkningen må dette skje via det lokale forhandlingssystemet. Derfor er det viktig at alle medlemmer leverer krav i forhandlingene, også de som er eneste jurist i kommunen eller der det ikke er valgt tillitsvalgt. Sekretariatet gir veiledning om hvordan dette kan organiseres.

KS Bedrift omfatter forretningsvirksomhetene i kommunal sektor, enten kommunale, interkommunale eller fylkesbaserte. Forhandlingsbestemmelsen er som i KS, dvs. lokale forhandlinger. Siden KS Bedrift er et separat tariffområde gjennomføres det egne forhandlinger i virksomhetene. Forhandlingsfullmakten er i noen tilfeller lagt til en av kommunene. Alternativt forhandles det direkte med virksomheten.

Medlemmer i kommunal sektor kan enten forhandle selvstendig som

lokal gruppe av Juristforbundet eller man kan velge en samarbeidsmodell der foreningene i Akademikerne slår seg sammen og forhandler i fellesskap. Juristforbundet anbefaler dette i mindre kommuner med få akademikere. I større kommuner med flere jurister, må man vurdere om det er bedre å forhandle separat for egne medlemmer. Våre medlemmer lokalt avgjør hvordan dette skal organiseres.

Oslo kommune

Oslo kommune er eget tariffområde. Lønnsdannelsen og forhandlingssystemet her er fortsatt sterkt sentralisert. For Akademikerne er det et klart mål å endre dette. Etter at det statlige tariffsystemet har blitt stadig mer desentralisert, gjenstår Oslo kommune som et siste forhandlingssystem preget av gammel dags tariffenkning. Tariffavtalen åpner for at det kan forhandles lokalt også i mellomoppgjør. Det er grunn til å forvente at Akademikerne vil gå for lokal profil i 2019, noe som kan gjøre oppgjøret i Oslo utfordrende.

Stat

Juristforbundet er en del av Akademikernes hovedtariffavtalen i staten.

For våre medlemmer innebærer dette at all økonomi i lønnsoppgjøret skal fordeles til de lokale forhandlingsstedene hvor forhandlinger skal gjennomføres med de lokale parter. Spenningen i årets oppgjør knytter seg derfor først og fremst til hvor stor den økonomiske rammen vil bli. Når den økonomiske rammen er avklart, er det de lokale til-litsvalgte som forhandler lønn på bakgrunn av Akademikernes lønnsmasse på forhandlingsstedet. Forhandlingene kan skje på vegne av enkeltforeninger som Juristforbundet eller i regi av et Akademiker-samarbeid.

Juristforbundet er godt i gang med forberedelsene hvor kravinvasjon er sendt til våre lokale til-litsvalgte i foreninger og kontaktsteder. På bakgrunn av innkomne krav, lager seksjonsstyret et

forslag til krav fra Juristforbundet-Stat, som fremlegges og godkjennes på Tariffkonferansen den 8. mars. Deretter skal kravene gjennom en ny behandling i Akademikerne-stat før kravoverrekkelse skjer ved forhandlingsåpningen i Kommunal- og moderniseringsdepartementet tirsdag den 23. april.

Ny offentlig tjenestepensjon

Partene har oppnådd enighet om hovedprinsippene for en ny offentlig tjenestepensjon, men fortsatt er det mange detaljer som ikke er på plass. Ny pensjonsordning vil være tilnærmet lik for alle med ansettelse i offentlige/halv-offentlige virksomheter. Arbeidstakerne skal fortsatt kunne bevege seg fritt mellom tariffområdene i offentlig sektor uten å tape pensjonsrettigheter.

For KS-området vil ny pensjonsordning bli en del av tariffavtalen. Pensjon vil derfor kunne bli tematisert i mellomoppgjøret. Mye tyder likevel på at man tidsmessig vil forskyve disse diskusjonene mot sommeren, noe som kan medføre en forsinket forhandling om innføring av den nye pensjonsordningen i kommunal sektor.

I staten er det nedsatt en parts-sammensatt arbeidsgruppe som skal vurdere hvilken lønn, herunder faste og variable tillegg, som skal inngå i pensjonsopptjening/pensjonsgrunnlaget for ansatte i staten.

Juristforbundet vil løpende legge ut informasjon under lønnsoppgjøret på våre nettsider.

Rett til ammefri

Det må antas at behovet for ammefri kan bli større når permisjonstiden blir kortere.

Mens debatten pågår i media om fordeling av foreldrepermisjon, har Juristforbundet fått henvendelser om retten til ammefri. Det kan være hensiktsmessig å se reglene om ammefri og fordeling av permisjon i sammenheng.

Det må antas at behovet for ammefri kan bli større når permisjonstiden blir kortere. Barnets behov og kvinnens mulighet til å regulere ammingen bestemmer hvor mye av arbeidstiden som benyttes til ammefri.

Minimumsrettighetene etter arbeidsmiljøloven

Arbeidsmiljøloven § 12-8 regulerer retten til ammefri. Etter bestemmelsens første ledd kan en kvinne som ammer barnet sitt kreve så mye fritid som hun trenger til amming. Slik fritid kan for eksempel tas ut som redu-

sert arbeidstid med inntil én time daglig eller en halv time to ganger daglig.

Kvinnen som har behov for ammefri kan selv avgjøre hvilken ordning som passer best for henne og barnet. Det er således ikke slik at amme-fritiden må legges til begynnelsen eller slutten av dagen.

Retten til fri omfatter dessuten også reisetiden som går med til å reise til barnet og eventuelt tilbake på jobb.

Bestemmelsens andre ledd regulerer rett til lønn fra arbeidsgiver under ammefri for barn under ett år. Arbeidstakeren har rett til ammefri med inntil én time på dager der den avtalte arbeidstiden er sju timer eller mer. Retten til fri med lønn ble innført ved lovendring som trådte i kraft 1. januar 2014. Av forarbeidene fremgår det at formålet med bestemmelsen er å legge til rette for at mødre som begynner å jobbe før barnet er ett år skal kunne fortsette å amme uten å lide et vesentlig inntektstap.

Ammefri i offentlig sektor

I statlig sektor har det en lengre tid vært praktisert ammefri med rett til lønn. For arbeidstakere som jobber fulltid, gis det inntil to timer fri med lønn daglig frem til barnet fyller to år.

For arbeidstakere som jobber mellom 2/3 og hel arbeidsdag gis det inntil én time lønnet ammefri daglig frem til barnet fyller to år. Arbeidstakere som jobber mindre enn dette, har rett til ammefri og eventuell lønn så fremt de oppfyller vilkårene i arbeidsmiljøloven § 12-8.

Lengden på ammefri skal tilpasses det faktiske behovet. Det innebærer at det kun gis ammefri for den tiden som går med til amming og eventuell ekstra reisetid.

Ansatte i KS-området gis inntil 2 timer fri med lønn pr. dag for å amme sitt barn. Det er ingen aldersbegrensning for ammefri med lønn for ansatte i KS-området.

For ansatte i Oslo kommune gis det inntil 2 timer ammefri med lønn pr. dag for heltidsansatte i barnets første leveår.

Ammefri med lønn utover det første året, gis ved særlige behov. For deltidsansatte foretas det en forholdsmessig beregning av lønnet ammeфри, men det presiseres at retten til fri etter arbeidsmiljøloven § 12-8 gjelder uansett.

Praktiseringen av reglene

Retten til fri skal tilpasses det faktiske behovet. Det innebærer at kvinnen kun har rett på fri for den tiden som faktisk går med til amming.

Ammefri kan ikke benyttes for å kompensere for amming på andre tider av døgnet enn det tidspunktet man faktisk tar ammeфри.

Dersom arbeidsgiver er usikker på om kvinnen fremdeles ammer barnet sitt, kan arbeidsgiver be om bekrefteelse fra lege eller helseinstitusjon om at arbeidstakeren fortsatt ammer.

I Statens personalhåndbok fremkommer det dessuten at arbeidsgiver

bør be om en slik bekrefteelse dersom arbeidstakeren ønsker ammeфри utover 9 måneder etter fødselen.

Rett til fri innebærer at kvinnen ikke har noen plikt til å arbeide inn den tiden hun benytter til amming. At det gis rett til fri, betyr heller ikke nødvendigvis at kvinnen har rett på lønnet fri.

Kvinnens behov for ammeфри skal legges til grunn for hvor mye, og på hvilken tid i løpet av arbeidsdagen ammeфри tas ut. Arbeidsgiver kan ikke ensidig bestemme tidspunktet for når ammeфри skal tas.

Ulemper for arbeidsgiver

Dersom ammeфри fører til problemer eller ulemper for arbeidsgiver, er det arbeidsgivers ansvar å løse dette.

Ved eventuell søknad om ammeфри, bør arbeidstakeren likevel være klar over at det finnes rom for for-

Råd og bistand fra Juristforbundet

Juristforbundet tilbyr sine medlemmer juridisk rådgivning og bistand innenfor arbeidsrettslige spørsmål. Kommer du som medlem i en vanskelig situasjon på arbeidsplassen, er det bare å kontakte Juristforbundets advokater.

Kontakt

Sentralbord: 40 00 24 25
advokat@juristforbundet.no

handling fra arbeidsgiver sin side. Hvis det for eksempel finnes andre måter å innrette ammingen på som er forsvarlige for både arbeidstakeren og barnet, så kan arbeidstakeren ha plikt til å følge arbeidsgivers forslag.

Det er mulig for den enkelte arbeidsgiver å finne frem til en praktisk håndtering av reglene. Det er imidlertid god praksis å finne en smidig løsning her og som regel finner partene gode løsninger tilpasset begge parter behov og interesser.

KPMG Law

Advokatfirma

Advokater Advokatfullmektiger

KPMG Law Advokatfirma er i vekst, og søker nå etter advokater/advokatfullmektiger innenfor områdene skatt, avgift og forretningsjus til våre kontorer i:

- Oslo
- Bodø
- Stavanger
- Tromsø
- Drammen
- Ålesund

Dette er en fin mulighet for deg som har ambisjoner og ønske om å være en del av et hektisk og spennende miljø lokalt, og samtidig være en del av KPMGs nasjonale og globale nettverk.

Se utlyste stillinger kpmglaw.no/karriere, samt åpen søknad for erfarne.

JURIST
FORBUNDET

GRATIS

Deltakelse og opphold
i enkeltrom er gratis.
Reiseutgifter dekkes
etter billigste
reisemåte.

Tillitsvalggtkonferansen 2019 – Morgendagens arbeidsmarked

Kurs for tillitsvalgte

Målgruppe: **Erfarne tillitsvalgte i alle sektorer**

Fra: **Torsdag 6. juni 2019 kl. 10.30**

Til: **Fredag 7. juni 2019 kl. 13.45**

Sted: **Farris Bad, Larvik**

Kursnummer: **2019650**

Påmeldingsfrist: **29. mars 2019**

**Sommerkonferanse for Juristforbundets
tillitsvalgte på Farris Bad i Larvik. Årets tema er
«Morgendagens arbeidsmarked – må vi tenke nytt?»**

På programmet vil det være flinke og engasjerende
foredragsholdere, og dette er noe av det vi får høre om:

Advokater fra Tenden advokatfirma skal se på de juridiske
rammene for framtidens tilknytningsformer i arbeidslivet,

og hvilke rettslige og praktiske utfordringer disse
fører til. Analytiker Tor Egil Viblemo vil også gi oss et
bilde av fremtidens juristarbeidsmarked.

Professor Kalle Moene vil redegjøre for den nordiske
modellen. Even Bolstad fra HR-Norge vil følge opp
med spørsmålet: Er medbestemmelse på arbeidsplassen
et gode eller et onde for HR?

Lege og hjerneforsker Ole Petter Hjelle gir tips om
hvordan du kan bli en bedre formidler. Han gikk til topps
i Morgenbladets kåring av fantastiske formidlere i 2016!

Fullt program på www.juristforbundet.no
Med forbehold om endringer i programmet.

Det settes opp egen buss fra og til Oslo.
Husk å krysse av for transport når du melder deg på.

Påmelding: www.juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kursdeltager@juristforbundet.no | 915 55 268

Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart. I motsatt fall vil det påløpe et gebyr på kr 500,-. Dette gjelder ikke ved sykdom.

Vi går i møte med det nye arbeidslivet!

Gjennom de siste årene har endringene i arbeidslivet som følge av digitalisering, roboter, automatisering, kunstig intelligens og lærende datamaskiner blitt en realitet. Maskiner vil i stadig større grad overta mange av de oppgavene som mennesker utfører i dag. Mange jobber vil forsvinne, og noen nye vil komme.

Dette vil gjøre arbeidslivet mer komplisert – og radikalt endre måten vi arbeider på, sier en rapport fra Juristforbundets danske søsterorganisasjon Djøf (2017), laget i samarbeid med Instituttet for Fremtidsforskning i København og amerikanske McKinsey & Company. Rapporten sier at 15 % av juristoppgavene kan automatiseres allerede i dag.

Advokatfirmaer og offentlige etater driver allerede utprøving av roboter og digital automatisering. Særlig funksjoner som research og sammenligning er under utvikling og testing. Dette vil på sikt innebære en kraftig effektivisering. Direktør Stefan Fölster ved det svenske Reforminstituttet hevdet på NHOs årskonferanse i januar 2019 at 7-9 % av norske jobber ble automatisert allerede i 2009-2014. 1/3 av norske jobber vil kunne automatiseres om få år.

Hva betyr dette for juristenes arbeidsmarked? I løpet av de kommende tiårene vil langt færre være fast ansatt og i stedet selge sin egen arbeidskraft til enkeltoppgaver og prosjekter, spår rapporten fra Djøf. Den enkelte arbeidstaker vil oppnå større frihet og fleksibilitet, men samtidig miste mange av de rettighetene som knytter seg til et ansettelsesforhold.

Rapporten fra Djøf peker på en risiko for et stadig mer polarisert arbeidsmarked, der skillet går mellom «elitearbeidstakere» som stortrives med ny teknologi og økt fleksibilitet,

og mer sårbare arbeidstakere som er tvunget til å akseptere usikre og dårligere arbeidsvilkår.

Statistisk Sentralbyrå spår at det kommer mange flere juristjobber frem mot 2030. Men de hevder også at produksjonen av nye jurister ligger an til å bli større enn det er reelt behov for. Dette betyr altså større konkurranse om jobbene blant jurister.

Den teknologiske utviklingen betyr også nye og andre krav til kompetanse – hva vi må ha i ryggsekken for å kunne være med på det nye arbeidsmarkedet? OECD mente allerede for to år siden at 65 % av dagens ungdom vil få jobber som ikke eksisterer i dag.

I høst kom en ny DJØF-rapport om fremtidens kompetansebehov. Her pekes det på tre typer kompetanse som vil bli etterspurt i fremtidens arbeidsmarked: Sosial kompetanse og empati, evne til å jobbe tverrfaglig og tverrkulturelt, kommer først. Så følger analytiske evner og evne til problemløsning. Deretter nysgjerrighet, evne til nytenkning, omstillings- og tilpasningsevne.

Instituttet for Fremtidsforskning i København fremhever likevel at det viktigste blir individuell tilpasningsdyktighet, evne og vilje til å proaktivt tilegne seg nye ferdigheter og kunnskaper etter behov – lære seg å lære.

Hva vil Juristforbundet gjøre med den utviklingen vi ser komme på arbeidsmarkedet? I disse dager gjennomfører kommunikasjonsbyrået Zynk en stor-dataanalyse for Juristforbundet,

basert på 50 mill. norske nettsider og 20 mill. norske tweets. Her vil vi bl.a. lete etter svar på:

Hvilke endringer i fremtidens arbeidsmarked for jurister kan vi skimte allerede nå? Hvilke oppgaver kan roboter trolig overta, og hvilke bør absolutt juristene beholde? Hva betyr disse endringene for juristenes kompetansebehov? Hva slags tilkynningsforhold vil juristene ha til arbeidslivet? Hva betyr dette for tilbudene og tjenestene Juristforbundet skal by medlemmene sine om noen år?

Parallelt med denne analysen vil vi fortsette samarbeidet med Djøf og følge deres prosjekter. Vi vil bygge opp kunnskap som vi fortløpende vil dele med medlemmene, samtidig som vi skal bygge opp medlemstilbud og tjenester som kan gjøre medlemmene forberedt på fremtidens arbeidsliv.

Her finner du både de juridiske fagartiklene og meningsytringer / debatt om jus, politikk og samfunn. Juristen oppfordrer alle lesere til å delta. Enten du ønsker å dele en fagartikkel med andre eller du har en mening å ytre. Både små og store temaer er interessante. Send gjerne med et foto av deg selv. Juristen tar forbehold om at svært lange innlegg må forkortes.

Innlegg sendes med e-post til omg@juristen.no

Rettslegging er ein faktor ein må ta med i politiske analysar

■ Av Jørn Øyrehagen Sunde, professor ved Juridisk fakultet ved Universitetet i Bergen

Rettslegging har vore eit tema i media i fleire år. Det dukkar gjerne opp når det politiske handlingsrommet vert avgrensa eller forsøkt avgrensa av juss.

Typiske døme er den pågåande klimasaka og ulvesaka. Konflikten mellom politikk og juss vert i slike saker gjerne spissformulert gjennom at ein spør kven skal bestemma – dei folkevalte eller domstolane?

Men rettslegging er eit langt meir komplekst fenomen enn som så.

Essensen i rettslegging er at det som før vart avgjort i den politiske, moralske eller sosiale sfæren i samfunnet no vert avgjort i den juridiske. Men det er ikkje ei forklaring ein vert særleg klok av. Så lat oss gå meir spesifikt til verks, og byrja med forholdet mellom politikk og juss.

Ei årsak til rettslegging av politikken er at virkefeltet til politikk og juss ikkje lenger er overlappende. Det vil seia at politikk ikkje lenger styrer like mykje som vert styrt av juss. Enklaste dømet er EU- og EØS-rett.

Norske politikarar har ikkje makt til å laga reguleringar for EØS-området, som omfattar EU- og EFTA-landa. Dei har knapt makt til å påverka retten i dette området. Juristane som brukar denne retten,

Jørn Øyrehagen Sunde

har derimot ei viss makt til å påverka gjennom sine tolkingar.

I Tyskland vert det gjerne hevda at om lag 70% av landets rett har sitt opphav i EU-retten. På Island hevdar ein gjerne at det er tale om 50%. I Noreg er det mindre, men likevel nok til at det oppstår ei spenning mellom politisk og juridisk makt. Denne spenninga er ein del av det rettslegging handlar om.

EU- og EØS-rett er den viktigaste elementet i transnasjonaliseringa av retten i Europa. Transnasjonalisering av retten vil seia at den ikkje stoppar ved nasjonalstaten sine grenser, slik politikken gjer, men er felles for større område. Dette er ein global trend, og i til dømes klimasaka og ulvesak er det internasjonale traktatar som er ein viktig bakteppe, og ikkje EU- eller

EØS-rett. Denne transnasjonaliseringa er delvis ein respons på auka kommunikasjon og samhandling. Det er nødvendig at jussen sitt nedslagsfelt til ein viss grad samsvarar med folk, varer og førestillingar sin mobilitet.

Men rettslegging er meir enn transnasjonal rett. Kina er ikkje ein del av eit transnasjonalt rettsleg regime som EU- eller EØS. Men samanliknar ein veksten i juss i Kina og Noreg frå 1979 til i dag, ser ein same mønsteret: ein auke i talet på juristar, lover, rettsaker, etc. som særleg akselererer på 1990-talet. Slik vart det politiske handlingsrommet redusert. Men det var òg ei vesentleg innskrenking av moralen sitt virkefelt i Kina gjennom redusert makt til for eksempel nabo-skapsdomstolar.

Ein grunn til veksten i jussen sitt virkefelt, er moralen si tilbaketrekning frå den offentlege sfæren. På godt og vondt gjer mindre moral at ein må ha meir juss.

I 2017 hadde vi til dømes 52 lover og 677 forskrifter med reglar om sambuarskap. Det var ikkje behov for dei så lenge dette var moralsk uakseptabelt. Eit anna døme er mobbing, som har vorte eit juridisk tema på 2000-talet, medan det før var moral og politikk sitt domene.

Men utanfor jussen sitt virkefelt finn ein ikkje bare moral som ein alternativ samfunnsregulerande fak-

tor, men òg sosiale normer. Medan moral er tufta på meir eller mindre reflekterte verdistandpunkt, er sosiale normer eit resultat av sosiale realitetar og makttilhøve.

Eit poeng med juss har alltid vore å regulera samfunnet uavhengig av sosial makt. Typisk har til dømes kvinne og barn historisk hatt lite sosial makt, og utan å lovfesta rettar og til positiv diskriminering hadde det vore vanskeleg å gje dei ein sterkare sosial posisjon. Slik har juss medvite vorte brukt til å trengje tilbake sosiale normer til fordel for dei juridiske.

Rettslegging er altså eit samansett fenomen. Dette fordi det gjeld tilhøvet mellom juss og politikk, juss og moral og juss og sosiale normer. Vidare fordi det gjeld ein uønskt konsekvens av ei ønskt utvikling, som er meir (sam)handel, færre moralske bindingar og sterkare rettar til tradisjonelt svake grupper. Og til sist er rettslegging komplekst fordi det gjeld alle deler av den trivielle kvardagen, og ikkje bare kontroversielle rettssaker som klimasaka og ulvesaka.

Det er fleire grunnar til at rettslegging likevel er kontroversielt, fordi jussen reduserer andre maktfaktorar i samfunnet til fordel for seg sjølv. Dei som tidlegare hadde politisk makt (folkevalte og partimedlemmar), moralsk makt (dei religiøse) og sosial makt (ulike grupper, men mellom

Både høgre- og venstrepopulistar ser gjerne at politikk, moral og sosiale normer tek tilbake noko av det dei har tapt til jussen

anna kvite menn) mister makt til dei som opererer innanfor den juridiske samfunnssfæren.

Dette gjer at rettslegging er ein faktor ein må ta med i politiske analyser. Til dømes kan ein med fordel sjå framveksten av politisk populisme i lys av den.

Både høgre- og venstrepopulistar ser gjerne at politikk, moral og sosiale normer tek tilbake noko av det dei har tapt til jussen. Storbritannia si utmelding av EU, og kneblinga av domstolane i Ungarn og Polen, kan òg delvis forståast som eit motåtak på den rettslegginga som har følgd av transnasjonaliseringa dei seinare tiåra. Problemet er at om ein reverserer rettslegginga, så vil ein òg lett reversera det ein har oppnådd gjennom den. Den politiske utviklinga i Ungarn og Polen kan nyttast som døme på dette.

På den eine sida er det viktig å slå fast at juss ikkje er eit anarkistisk nirvana, men ein arena for makt. Den har

eit språk, den har argumentasjonsmønster og den har sosiale kodar som gjer at den ikkje er open for kven som helst. Og det språk og den rasjonalitet som gjev politisk, moralsk og sosialt gjennomslag, gjev sjeldan juridisk gevinst.

På den andre sida har lovspråket vorte forenkla, det har skjedd ei opning av domstolane og deira verksemd, og forvaltninga og denne si verksemd har vorte meir tilgjengeleg sidan 1990-talet. Juss i Noreg er difor meir open enn i dei fleste andre land, og meir open enn på lenge. Denne utviklinga står likevel ikkje i stil med den rolle jussen spelar i samfunnet etter rettslegginga dei siste tiåra, så mykje står igjen.

Når det gjeld relasjonen juss og samfunn og juss og moral, er einaste måten å trengja tilbake jussen på å vurdere meir kostanden ved å fremma svake grupper og erstatta moralske reglar med rettsleg regulering.

Når det gjeld relasjonen juss og politikk, er det vanskeleg å byggja bru over politisk nedslagsfelt og faktisk mobilitet med andre midlar enn rettsleg regulering. Men i så fall må juss underleggjast same openheit, deltaking- og påverknadshøve, og gransking som politikken har vore.

Dit er det enno langt igjen. Og dit kjem ein bare om media pressar på for ei slik utvikling.

UTE ETTER JURIDISK KOMPETANSE?

→ Da skal du prøve Juristforbundets jobbmarked

Annonse i papirutgaven inkluderer alltid digital eksponering!

PAPIRUTGAVEN
· 7 utgaver pr. år
· Adressert distribusjon med Posten Norge AS

DIGITALT
· www.juristforbundet.no
· www.juristen.no
· Regelmessig nyhetsbrev (21 000 medlemmer)

Over 21 000 medlemmer

Gjennom vårt jobbmarked treffer du advokater og jurister i off og priv sektor. F eks dommere, kommunale jurister/advokater, jurister i Skatteetaten, NAV, Fylkeskommune, samt universitets- og høyskolejurister

Annonseansvarlig: Per-Olav Leth · 07 Media · 918 16 012 · perolav@07.no

Nytt om navn

Ansettelser og utnevnelser

Alexander Lindboe, advokat, LO-advokatene i Rogaland
Anders Hansson, advokat/partner, Advokatfirmaet Interjuris DA
Astrid Nytun Steffensen, rådgiver, Fylkesmannen i Vestland – Bergen
Berna Adnan Hashem, rådgiver, Fylkesmannen i Vestfold og Telemark – Tønsberg
Christian Eckhoff, politiadvokat 2, Øst politidistrikt – Romerike
Christine Gilboe-Caspersen, advokat, Casper produkt – advokat og veiledning AS
Daniella Rivera, politifullmektig, Nordland politidistrikt – Bodø
Elise Røthe, rådgiver, Utlendingsdirektoratet (UDI)
Fredrik William Knudsen, partner, Advokatfirma Haakstad & Co DA
Gunhild Lauvsnes, rådgiver, Bergen kommune – Etat for barn og familie
Inger Helene Dirdal, legal counsel, Equinor ASA
Ivan Wattum, rådgiver anskaffelser, Forsvaret
Jennifer Christiana Teresé Parmlind, juridisk rådgiver, Forbrukertilsynet
Kaja Frimann Stephensen, senior compliance officer, Nordea Bank ABP Filial i Norge
Kamila Cholti, seniorkonsulent HR, Universitet i Bergen – fakultet for kunst, musikk og design
Ketil Krohn Venås, advokat/partner, Advokatfirmaet SGB Storløkken AS
Kristin Aabelvik Evensen, advokat, Norsk Fysioterapeutforbund
Lars Marius Heggberget, advokat, Advokatfirmaet Steenstrup Stordrange DA, Trondheim
Lena Fagervold, tingrettsdommer, Sør-Trøndelag tingrett
Line Johnsen Wirum, forvaltningsrevisor, Revisjon Midt-Norge SA
Margarethe Kielland Stoltz, advokat, Advokatfirmaet Kyrre AS
Marianne Vollan, førstelagmann, Borgarting lagmannsrett
Marie Louise Juell, senior legal counsel, Aker Solutions AS
Martine Sæterskar, skattejurist, skatteetaten Stavanger

Mathias Brattli Agaze, førstekonsulent, Kontoret for voldsoffererstatning
Micaela Hetland, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Tveter og Kløv fjell AS
Morten Heide Feiring, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Lund & Co DA
Ola Hermansen, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Hjort DA
Per Omdal, avdelingsdirektør, Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten (Helseklage)
Per Steinar Dyb Ringstad, advokat/partner, Advokatfirmaet SGB Storløkken AS
Rebecca Kjahl, advokatfullmektig, FCG Norge AS
Ruth-Anne Rohahn, rådgiver, Sykehuset i Vestfold
Siri Agnethe Kristiansen, advokatfullmektig, Haver Advokatfirma AS
Sofie Ivara Nicolaissen, prosjektleder, Standard Norge
Sondre B. Bakke, seniorrådgiver, Fylkesmannen i Innlandet – Hamar
Stine Nytrø, jurist/rådgiver, Forbrukerrådet Stavanger
Tatyana Gorskaya, juridisk rådgiver, Lotteri- og stiftelsestilsynet
Tine M. Coward, jurist, Leiebolig forvaltning AS
Thorine Kjerstin Nedreliid, seniorrådgiver, Helfo – Kontroll
Tommy Dahlen, internadvokat, OKEA AS
Tove Karlsen Westbye, compliance manager, Agder Energi AS
Trond Eirik Aansløkken, advokat, Djerv advokatfirma AS
Trond Flydal, seksjonsleder juridisk seksjon, Miljødirektoratet avd Trondheim
Vibeke Aasen Eriksrud, seniorrådgiver, Regnskap Norge AS
Ørjan Renland, rådgiver, Fylkesmannen i Troms og Finnmark – Tromsø

Nye medlemmer i Juristforbundet

Cecilia Nordbø Espeland, advokatfullmektig, Haver advokatfirma AS avdeling Bryne
Elfi Iselin Trømborg-Frogner, juridisk rådgiver, Fredrikstad kommune

Fredrik Wiker, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Wiersholm AS
Marcus Hovstø, rådgiver, Utlendingsdirektoratet (UDI)
Ragnhild Myren Stephansen, jurist, Skatteetaten Brukerdialog Stavanger
Tonje Knudsen, claims handler and adjuster, Norwegian Hull Club
Toril Edvardsen, rådgiver/jurist, Kriminalomsorgen Region Øst – Hedmark fengsel, avd. IIseng

Nye studentmedlemmer i Juristforbundet

Emma Kristine Lausund, Universitetet i Bergen
Helene Gustavsen, Universitetet i Bergen
Ingrid Næss, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet
Ingrid Solberg Setnes, Folkeuniversitetet i Bergen
Isabelle Madeleine Bergseth, Universitetet i Oslo
Jens Marius Kjærnsli, Universitetet i Bergen
Jo Eirik Aksel Møller, Universitetet i Oslo
Kjersti Fjone Yttervik, Universitetet i Bergen
Martine Strandbø Mittet, Universitetet i Bergen
Melek Güler, Universitetet i Oslo
Oda Grøttjord Berg, Universitetet i Oslo
Rikard Olsnes, Universitetet i Oslo
Sandra Natland Skarstein, Universitetet i Bergen
Siv Hedda Hovland, Universitetet i Stavanger
Sofie Roscher Conley, Universitetet i Bergen
Thea Sundal Bjaarstad, Universitetet i Bergen
Tiril Sjemmedal, Universitetet i Sørøst-Norge – Campus Ringerike
Tobias Alexander Siebert, Universitetet i Bergen
Tobias Feen, Universitetet i Bergen
Zia Ul Qadeer, Universitetet i Oslo

Hovedstyret

President

Håvard Holm

hho@juristforbundet.no

Visepresident

Katrine Bratteberg

kb@juristforbundet.no

Styremedlemmer valgt av Landsmøtet

Anette Fjeld

anettefjeld@hotmail.com

Lars Marius Heggberget

larsmhe@online.no

Karoline Dystebakken (møtende varamedlem)

karoline.dystebakken@arbeidstilsynet.no

Styremedlemmer valgt av seksjonene

Sverre Joachim Wiese Bromander (Juristforbundet – Stat)

sverre.bromander@gmail.com

Benedicte Gram-Knutsen (Juristforbundet – Kommune)

benedicte.gram-knutsen@bergen.kommune.no

Wiggo Storhaug Larssen (Juristforbundet – Dommerforeningen)

wiggo.storhaug.larssen@domstol.no

Pascual Strømsnæs (Juristforbundet – Student)

pascual.stromsnæs@gmail.com

Tor Egil Viblemo (Juristforbundet – Privat)

tev@oxford.no

Ansattes representant

Hanne Eie Sudland

hes@juristforbundet.no

Generalsekretær

Magne Skram Hegerberg

msh@juristforbundet.no

Medlemsguide

Ny stilling eller adresse?

www.juristforbundet.no (Min side)

medlem@juristforbundet.no | sentralbord: 40 00 24 25

Forsikring – medlemstilbud

Juristforbundet Forsikring

Nettportal: www.juristforbundet.no/forsikring

Telefon: 23 11 33 11 | e-post: forsikring@juristforbundetforsikring.no

Bank – medlemstilbud

Danske Bank

Nettportal: www.danskebank.no/juristforbundet

Telefon: 05550 | e-post: 05550@danskebank.no

Juristforbundets advokatkontor

advokat@juristforbundet.no

www.juristforbundet.no/advokatkontoret

Sentralbord: 40 00 24 25

Lønnsstatistikk/lønnskalkulator

www.juristforbundet.no/lonnskalkulator

Juristen

www.juristen.no

Redaksjonen:

redaksjonen@juristen.no | mobil 482 48 352

Annonser:

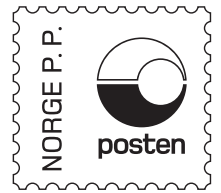
perolav@07.no | mobil 918 16 012

Jobbmarkedet

www.juristen.no/stilling

Juristenes Utdanningsenter

www.jus.no | sentralbord: 40 00 26 62

Returadresse:
Juristforbundet
Kristian Augusts gt 9
0164 Oslo

Sjekk våre nettsider www.juristen.no

Enten du foretrekker mobil, nettbrett eller desktop

- siste nytt
- stillingsannonser
- debatt
- fagstoff

Tips oss på redaksjonen@juristen.no